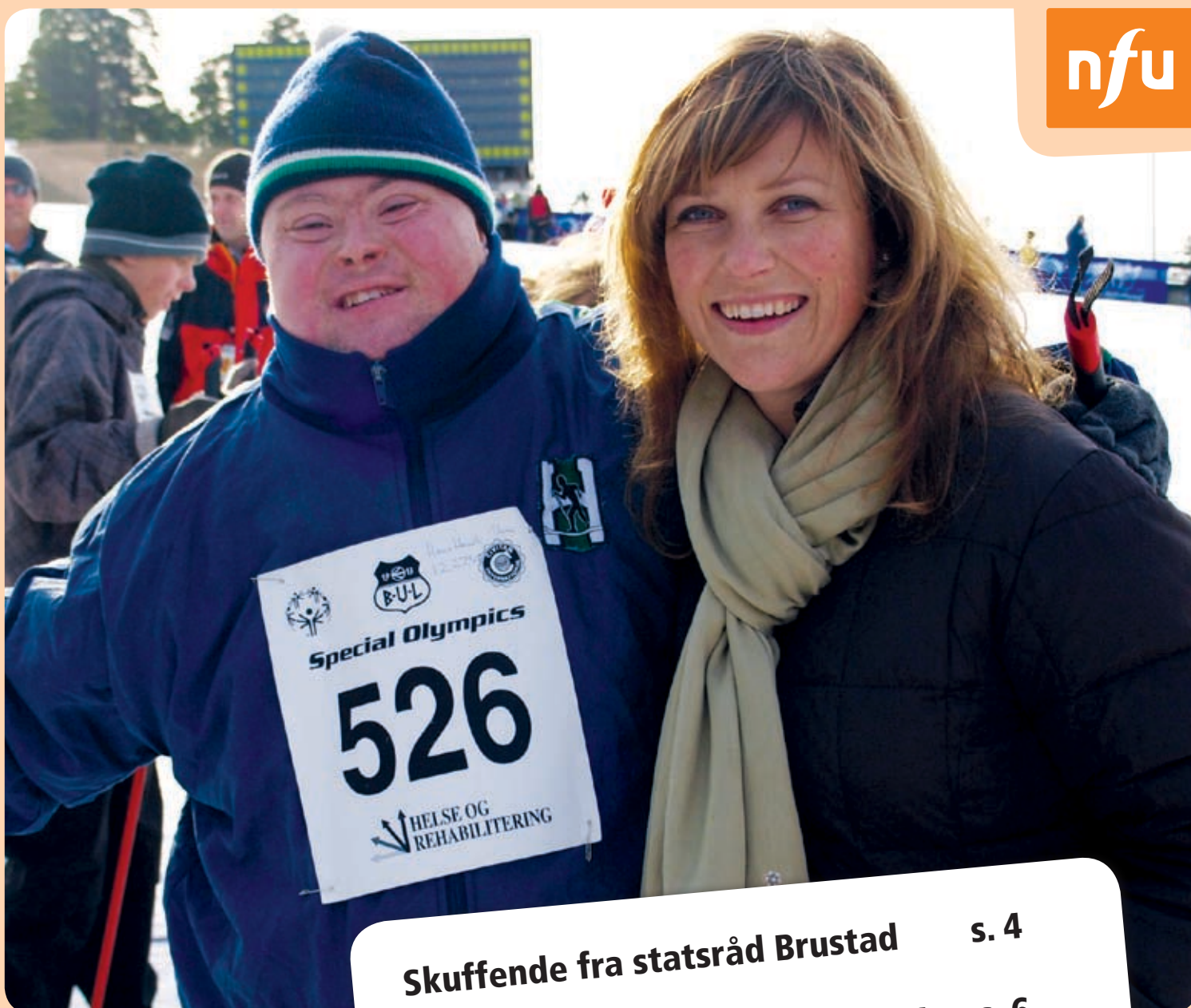

samfunn for alle

Norsk Forbund for Utviklingshemmede → nr 2 | 2008

nfu

Skuffende fra statsråd Brustad	s. 4
Stortingskomiteen lyttet til NFU	s. 6
Special Olympics i Holmenkollen	s. 12
Aktiv i egen organisasjon	s. 31

Klare for veien videre!

NFU har siden 1981 drevet sitt solidaritetsarbeid. Med midler fra Norad har vi brukt vår kunnskap til å hjelpe og støtte organisasjonsarbeidet for mennesker med utviklingshemning. De fleste av prosjektene har vært i land preget av fattigdom og store sosiale forskjeller, hvor utviklingshemmede og deres familier frister en enda hardere livsskjebne enn ellers. Vi har hatt prosjekter i en rekke afrikanske land sør for Sahara, i Latin-Amerika, Nepal, Russland og Moldova. Vårt ønske har vært å hjelpe, og våre intensjoner uten baktanker.

Men organisasjonsbygging og mobiliseringsarbeid, myndighetspåvirkning og nettverksbygging – det er arbeid som er vanskelig å tallfeste og måle. Vi rapporterer, men ser vi resultater av vårt arbeid? Er vi flinke nok, og gjør vi et godt nok arbeid? Og ikke minst – bør vi arbeide annerledes?

NFUs landsstyre har lenge ønsket svar på disse spørsmålene. Det var derfor med glede vi mottok støtte fra Norad til å finansiere en dyptpløyende evaluering av vårt arbeid.

Og evalueringsrapporten som ble lagt frem før påske, har gitt oss rett i våre antakelser på de viktigste punktene: Vårt arbeid er viktig, vi utgjør en forskjell for mottakerne, og vi har potensial for forbedring.

Rapporten, og den påfølgende gjennomgangen av funnene sammen med evaluatorene, gir stor inspirasjon til det videre arbeidet! Vi har fått dokumentert at vårt arbeid har utgjort en betydelig, positiv forandring for mennesker med utviklingshemning i andre land. Vi blir oppfordret til å fortsette og å styrke vår innsats, heller enn å dempe og svekke den.

Stor inspirasjon er det også i at rapporten er så tydelig på hva vi kan gjøre

bedre. I NFU har vi alltid likt utfordringer, og nå blir vi utfordret på en rekke konkrete felt. Dette er spennende, og krever så vel omorganisering av vårt feltarbeid og vår reisevirksomhet, som refleksjon omkring vår rolle som rådgiver og hjelper.

Påskan er overstått, og på en av mine altfor få skiturer fikk jeg reflektert over rapporten, og vårt solidaritetsarbeid. Der, i skiløypa, fant jeg en sammenlikning som jeg synes passer bra:

Veien dit vi er nå, har vært god. Vi har åpenbart gått noen omveier, og ikke alltid sett løypa for bare snø. Men nå har vi sjekket kartet, og lyttet til kjentfolk, og er klare for veien videre!

VIBEKE SEIM-HAUGEN
GENERALSEKRETÆR

samfunn for alle

Medlemsblad for
Norsk Forbund
for Utviklingshemmede

Seks utgivelser per år.
Årsabonnement: 400,- kroner

ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:
Helene Holand
helene@nfunorge.org

Journalist:
Bitten Munthe-Kaas
bittenmk@yahoo.com
Telefon: 928 36 809

Tilrettelegger lettlest stoff:
Kari Bue
kari@nfunorge.org

Adresse:
Samfunn for Alle, NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo
Sentralbord: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
E-post: post@nfunorge.org

Annonseakkvisitør: AMN A/S
Postboks 24, 3340 Åmot
Telefon: 32 78 17 50

Forsidefoto: Geir Smeby,
Special Olympics Norge

Layout: Hvarings as : Anne Berit
Trykk: Allservice as

Utgivelse 3 - 2008
kommer 19. juni
Frist for saker er 5. mai
Annonsefrist 20. mai

Innhold

- 4 Stortinget
- 5 Leder
- 6 Høringsmøte
- 7 Småstoff
- 8 De stemmeløses stemme
- 12 Special Olympics
- 16 Leserinnlegg
- 18 Portrett
- 22 Solidaritetsarbeid
- 24 Ferie
- 26 NNDS konferansen
- 27 Småstoff
- 28 SAFO informerer
- 29 Bokanmeldelser
- 30 Minneord
- 31 Aktiv i egen organisasjon
- 32 MVA
- 33 Annonser
- 40 Butikk

Kontingent for uføretrygdede og minstepensjonister

Norsk Forbund for Utviklingshemmede mottar ofte spørsmål om hvilke kontingentsatser som gjelder for uføretrygdede. Vi får også spørsmål om når en er minstepensjonist.

Voksne uføretrygdede som bor for seg selv, betaler kontingent som vanlig enkeltmedlem, det vil si kr 450,-. Alle som mottar uføretrygd opparbeider seg også pensjon som er høyere enn minstepensjonen. Fødte uføre får en særlig tilleggspensjon, som gjør at en i snitt får utbetalt en pensjon som er høyere enn minstepensjon.

Minstepensjonister betaler halv kontingent, det vil si kr 225,-. NFU legger den definisjonen for minstepensjonister som gjelder i loven til grunn.

Den er gjengitt under. De som oppfyller disse vilkårene er minstepensjonister.

Lovens definisjon av minstepensjon:

“Minstepensjonen er minste pensjonsytelse etter folketrygdloven for en pensjonist som har full trygdetid (40 år) og mottar ugradert ytelse. For en enslig pensjonist utgjør minstepensjonen summen av grunnbeløpet og særtillegget etter ordinær sats. For et ektepar utgjør minstepensjonen 150 prosent av grunnbeløpet tillagt to ganger særtillegget etter ordinær sats.”

Det er med andre ord ikke likhetstegn mellom uføretrygd og minstepensjon.

- Skuffende fra statsråd Brustad

Helse- og omsorgsminister Sylvia Brustad måtte onsdag 5. mars svare på når det skal nedsettes et offentlig utvalg til å se på livssituasjon, levekår og tjenester for utviklingshemmede. NFUs forbundsleder Helene Holand var ikke særlig fornøyd med svaret fra ministeren.

AV FRODE ALNE BOLIN

Venstres stortingsrepresentant Gunvald Ludvigsen brukte spørretimen på Stortinget til å etterlyse et offentlig utvalg for utviklingshemmede. Han viste til at Statens råd for funksjonshemmede har anbefalt opprettelsen av et slikt utvalg, for å gjennomgå livssituasjonen, levekårene og tjenestene til utviklingshemmede.

- Hvor langt har statsråden kommet i arbeidet med å sette ned et offentlig utvalg, og når vil vi se resultatene av det, spurte Ludvigsen.

I tvil om ressursbruken

Helse- og omsorgsministeren ville ikke gi løfter om å opprette utvalget, og uttrykte tvert om usikkerhet.

- Vi vurderer spørsmålet om et offentlig utvalg er et relevant grep, men er i tvil om det vil være tjenlig og rett ressursbruk, sa Brustad, og mente at handling nå er viktigere enn videre utredning.

- Vi vet ganske mye om hva som ikke er bra nok på disse områdene, og om hvor vi mangler kunnskap, fortsatte hun.

Skuffende svar

- Jeg er skuffet over Brustads svar, sier NFUs forbundsleder Helene Holand. Hun mener at ministeren ikke forstår at det er behov for å få undersøkt ordentlig hvilken effekt de forskjellige virkemidlene har.

- Vi må finne virkemidler som fører oss mot målet. Det er satt i verk mange tiltak, men undersøkelser viser at vi ikke

har oppnådd det som er målsetningen, sier Holand.

Uriktig bilde

Brustad viste i sitt svar i Stortinget til en høringskonferanse som ble arrangert høsten 2007, hvor også NFU var til stede. Ifølge Brustad ble deltakerne bedt om å melde inn tre tiltak de mente var viktigst for regjeringen å følge opp i tiden framover.

- Forslaget om et offentlig utvalg fikk liten oppslutning sammenliknet med forslag om å utvikle bistandstjenester og skoletilbud, og dessuten bedre tilgang på arbeid og meningsfulle fritids- og kulturtilbud, sa ministeren.

Helene Holand er ikke enig, og mener dette ikke gir et riktig bilde av hva organisasjoner og pårørende ønsker.

- Sliter man daglig med et dårlig tjenestetilbud, så ønsker man selvfølgelig strakstiltak som å utvikle bistandstjenester og skoletilbud. Men dette står ikke i motsetning til behovet for et utvalg. Vi må få undersøkt om de virkemidlene regjeringen setter inn, virkelig gir ønsket effekt, sier Holand.

Dårlige erfaringer

NFU har en rekke dårlige erfaringer med at vedtak fra Stortinget som er godt ment, likevel slår dårlig ut for mennesker med utviklingshemning.

- For eksempel har satsingen på omsorgsboliger gitt utviklingshemmede dårligere rettssikkerhet, fordi de som bor i omsorgsboliger ofte ikke får vedtak om tjenester. De mister klagemulighet, og det blir vanskelig for hjelpeverge og pårørende å vurdere det

Statsråd Sylvia Brustad
(www.shdir.no)

tilbudet de får, forklarer Holand.

- Målsetningene i lov om sosiale tjenester, er å gi "mulighet til å leve og bo selvstendig, og til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre". Men dette oppnås ikke gjennom å bli "tvunget" til å bo i komplekser sammen med andre som har behov for hjelp og bistand, fortsetter hun.

Åpning for dialog

Venstres representant Ludvigsen påpekte at Statens råd for funksjonshemmede har kommet med mange konkrete forslag til tiltak, og ønsket å høre hvordan ministeren ville følge opp dette.

- Ja, det er veldig viktig hva brukerne og brukerorganisasjonene mener om dette selv, og jeg tror det er veldig viktig å lytte til dem, svarte Brustad. Helene Holand tolker dette som en klar invitasjon til dialog, og sier NFU skal gripe denne muligheten.

- Gjennom SAFO håper vi på et snarlig møte med den nye Barne- og likestillingsministeren, og da vil vi vise til denne saken. I tillegg undersøker vi mulighetene for møter med både statsråd Brustad og hennes kollega Bjarne Håkon Hansen i Arbeids- og inkluderingsdepartementet, avslutter Holand.

Interessepolitisk arbeid!

Helt siden NFU ble stiftet i 1967, har organisasjonen jobbet for like rettigheter for mennesker med utviklingshemning. Som Anne Margrethe Brandt skriver i "Samfunn for alle" nr 5/2007:

"Om vi ønsker å finne utgangspunktet for den bevegelsen som NFPU ble et konkret uttrykk for, er tanken om rettigheter og samfunnsansvar og spørsmålet om opinionspåvirkning de viktigste ledetrådene."

Opinionspåvirkning kalles i dag for innadrettet organisasjonsarbeid, men viktigheten av arbeidet er like stor nå som ved organisasjonens oppstart!

Arbeidet i organisasjonen kan deles i to; vi driver utadrettet interessepolitisk arbeid, der vi prøver å påvirke opinionen, politikere og andre med makt og beslutningsmyndighet. Dessuten driver vi innadrettet organisasjonsarbeid, gjennom å utvikle organisasjonen og knytte til oss medlemmer.

Landsstyret arbeider nå med en strategi for det interessepolitiske arbeidet, som vi tror vil være til hjelp for alle våre tillitsvalgte på ulike nivåer i

organisasjonen. Strategien vil beskrive og systematisere de ulike metodene organisasjonen bruker i sitt interessepolitiske arbeid. Hvilke metoder vi bruker vil avhenge av hvilke metoder hver enkelt tillitsvalgt kjenner til og hvilke metoder vi tror vil gi resultat i denne spesielle saken. Metoder for interessepolitisk arbeid kan være brukermedvirkning, møter og samtaler, skriftlige og muntlige høringer, delta i arbeidsgrupper og referansegrupper, innhente og distribuere kunnskap i organisasjonen, skaffe seg allianser og samarbeidspartnere, spre informasjon og aksjoner.

Alle ledd i organisasjonen driver et interessepolitisk arbeid i større eller mindre grad. Alt interessepolitisk arbeid er viktig. Derfor er det viktig at tillitsvalgte i organisasjonen planlegger innsatsen sin, og at man evaluerer og rapporterer arbeidet.

Det er svært viktig at vi også i det interessepolitiske arbeidet følger det såkalte ansvarlighetsprinsippet. Dette prinsippet er tidligere omtalt i NFUs kommunikasjonsstrategi, og innebærer at vi kommuniserer fra "riktig" nivå til mottaker. Lokallag kommuniserer med

kommunene, fylkeslag med fylkene, og nasjonalt nivå med nasjonale myndigheter som storting, regjering, departement og direktorater. Dette er et poeng som ofte kommer opp i samtaler med politikere og byråkrater; de har vanskelig for å ta alvorlig organisasjoner som henvender seg fra alle nivåer, og som taler med flere ulike stemmer.

Med dagens bruk av e-post bør kommunikasjon mellom de ulike nivåene i organisasjonen skje raskt og effektivt. Vi skal selvfølgelig gi hverandre råd og veiledning på tvers av nivåene, men det vi kommuniserer utad må følge ansvarlighetsprinsippet. Å sende brev fra lokallaget til statsråden er altså ikke bare overivrig, men kan faktisk slå beina under annet arbeid i organisasjonen.

Landsstyrets håp er at en strategi for det interessepolitiske arbeidet kan øke vår bevissthet om denne delen av organisasjonens arbeid, og at vi kan forbedre våre metoder ved å evaluere arbeidet og dokumentere måloppnåelse. Vårt mål er at vi skal lykkes raskere og bedre i vårt interessepolitiske arbeid.

HELENE HOLAND

Advokat Petter Kramås ADVOKATFIRMAET HESTENES OG DRAMER & CO

Vi har bred erfaring i saker som gjelder utviklingshemmede: Sosial- og helsetjenester, trygd, spesialundervisning, erstatning, arbeidsrett, arv og testament mv.

Besøk oss på våre nettsider - www.hestenesdramer.no
Her finner du også nyttig informasjon, artikler og lenker.

Ta gjerne kontakt for en uforpliktende samtale – eller send oss et brev eller en mail!
Ingen kostnader før vi har avtalt oppdrag. Vi kan søke om fri rettshjelp for deg.

HOVEDKONTOR: Møllergaten 4, 0179 Oslo, telefon 24 14 53 50
FILIAL I SON / AKERSHUS: Storgaten 54, 1555 Son, telefon 64 95 04 13
petter.kramaas@hestenesdramer.no

Stortingskomiteen lyttet til NFU

NFU var tirsdag 26. februar i høringsmøte med helse- og omsorgskomiteen på Stortinget.

– Jeg opplevde at komitémedlemmene lyttet interessert, og at mange var positive til våre innspill, sier forbundsleder Helene Holand.

AV FRODE ALNE BOLIN

Stortingets helse- og omsorgskomite holdt åpen høring om foreslåtte endringer i pasientrettighetsloven og psykisk helsevernloven. Endringene går på å utvide pasientombudsordningen til også å gjelde kommunale helse- og sosialtjenester.

Eneste som møtte

NFU var eneste interesseorganisasjon som hadde sett viktigheten av å si sin mening på denne høringen, noe flere av komitémedlemmene uttrykte seg undrende og overrasket til.

- Jeg tror det slo ekstra positivt ut for vår del, at vi var de eneste som stilte på høringen. Vi fikk anledning til å snakke med flere av politikerne både før og etter møtet, og utdype våre synspunkter, påpeker Holand. Hun stilte på møtet sammen med juridisk rådgiver Hedvig Ekberg og informasjonsrådgiver Frode Alne Bolin.

I høringsmøtet redegjorde forbunds-

lederen for NFUs tidligere skriftlige innspill til komiteen. Hun påpekte at NFU er positive til alle forslag som kan bedre rettssikkerheten til mennesker med utviklingshemning, men at vi stiller spørsmål ved hvilken rolle det foreslåtte utvidede ombudet skal ha.

- Og viktigst av alt etterlyser vi en instans med reelle sanksjonsmuligheter overfor kommunene, det være seg det utvidede ombudet, fylkesmannen eller andre instanser, sa Holand

Rydding i lovverket

Flere av stortingspolitikerne tok ordet med oppfølgingsspørsmål. Laila Dāvøy (KrF) ønsket å vite om NFU syntes en slik sanksjonsmulighet burde legges til ombudet eller fylkesmannen, og hvilke former for sanksjoner NFU så for seg.

Holand og Ekberg mente at det største problemet i dag er at vedtak må være 'åpenbart urimelige' for at fylkesmannen skal kunne gripe inn og gjøre om et vedtak. Dette kravet gjør at men-

nesker som mottar omsorgstjenester faktisk har et dårligere rettsvern enn for eksempel partene i en byggesak.

- Et viktig skritt på veien vil derfor være å rydde opp i lovverket, slik at fylkesmannen kan gripe inn i saker på alle saksfelt, poengterte forbundslederen, og utdypet:

- NFU ønsker i utgangspunktet at fylkesmannen skal ha en mulighet til å ilegge sanksjoner. Dette er noe vi lenge har arbeidet for å få til. Siden dette ikke er blitt en realitet, vil det være ønskelig at et ombud får en slik hjemmel.

Eget ombud for utviklingshemmede?

Fremskrittspartiet har tidligere gitt sin støtte til et forslag fra blant andre Kai Zahl og Kåre Willoch, om et eget ombud for utviklingshemmede. Representant Vigdis Giltun (FrP) ønsket derfor å høre NFUs argumenter mot et slikt ombud.

- Vi stiller spørsmål ved hvor et slikt ombud skal stille seg i forhold til de

andre ombud som allerede finnes, svarte Holand, og dro opp noen eksempler: Skal sakene med små barn fremmes av et slikt ombud, eller av barneombudet? Og skal helsesaker tas av et slikt ombud, eller av pasientombudet?

- Vi frykter at det vil oppstå gråsoner mellom ombudene, og vi har erfaring i at der det oppstår gråsoner, er det de utviklingshemmede som ender som taperne, oppsummerte hun.

Myndighet og initiativ

Juridisk rådgiver Ekberg påpekte at NFU ikke er fornøyd med deler av utredningen fra departementet. Det gjelder særlig hva slags myndighet det utvidede pasientombudet skal ha til å gå inn i saker på eget initiativ.

Fakta om samtykkekompetanse

AV HEDVIG EKBERG

Som utgangspunkt har alle voksne, myndige personer rett til å binde seg ved å inngå avtaler. Umyndige og umyndiggjorte vil ikke ha en slik kompetanse. For dem vil det være andre personer som er gitt myndighet til å handle på deres vegne. De aller fleste mennesker med utviklingshemming over 18 år er myndige. Det vil si at de i utgangspunktet har samtykkekompetanse. De er fri til å inngå avtaler om kjøp av for eksempel forbruksvarer, bolig osv. De har for eksempel rett til å samtykke til legeundersøkelser, om de ønsker bistand i hjemmet, om de vil søke trygdeytelser og om de ønsker en hjelpeverge.

I visse situasjoner kan samtykkekompetansen falle bort. Samtykkekompetansen kan falle bort dersom personen ikke har de evnemessige forutsetningene for å oppnå til-

- Vi synes også det er mangelfullt beskrevet hvordan dette stiller seg for dem som ikke har kontaktet ombudet selv, fordi de ikke kan. De har gjerne pårørende eller en hjelpeverge som kontakter ombudet på vegne av dem, sa Ekberg, og påpekte:

- At de ikke selv kan klare å kontakte ombudet vil ikke automatisk si at de ikke har samtykkekompetanse. For NFU er det et sentralt spørsmål om ombudet i slike tilfeller skal ha et selvstendig ansvar for å klarlegge om den enkelte har samtykkekompetanse eller ei. Spesielt vil dette være viktig i forhold til ombudets rett til innsyn i dokumenter fra offentlige myndigheter som yter helse- og sosialhjelp, avsluttet hun.

strekkelig grad av forståelse av situasjonen og samtykkets konsekvenser. For å kunne avgjøre om det foreligger samtykkekompetanse må det foretas en individuell vurdering av den enkeltes personlige forutsetninger for å samtykke til den konkrete avtalen eller handlingen. Dette innebærer at en person som ikke vurderes å ha samtykkekompetanse til å kjøpe bolig kan ha samtykkekompetanse til å kjøpe seg en sykkel. I forhold til helsehjelp må dette vurderes på grunnlag av hvor inngripende tiltaket er. Det vil for eksempel måtte settes høyere krav til den enkeltes personlige evner hvis undersøkelsen er forbundet med fare.

God og relevant informasjon kan være avgjørende i forhold til om den enkelte anses å ha samtykkekompetanse. Manglende informasjon kan også medføre manglende samtykkekompetanse.

Allmennlegens møte med mennesker med utviklingshemming

Legeforeningen har sammen med stiftelsen SOR (Samordningsrådet for arbeid for mennesker med utviklingshemming) utviklet en elektronisk lett tilgjengelig kunnskapskilde – et internettbasert kurs – i helsetjeneste for utviklingshemmede. Kurset er spesielt beregnet for leger og er utviklet i samarbeid med allmennpraktikere og spesialister. Prosjektet er støttet økonomisk av Sosial- og helsedirektoratet.

De aller fleste fastleger/allmennleger vil ha flere utviklingshemmede personer på sine pasientlister. Mange av de utviklingshemmede vil kun søke sin fastlege for helt kurante sykdommer på lik linje som andre pasienter uten at symptomene/sykdommene vil ha noen relevans til funksjonshemmingen. I en rekke tilfeller vil imidlertid utviklingshemmingen kompliseres av medfødte eller ervervede tilleggsproblemer. Det er særlig i forhold til disse pasientene at fastlegene vil kunne møte store medisinske – og menneskelige – utfordringer.

Undersøkelser har dokumentert at brukere og pårørende ikke alltid er fornøyd med helsetjenestene til utviklingshemmede, og at helsetjenesten heller ikke alltid er fornøyd med det tilbudet de gir.

Kurset vil inngå som ledd i legers etter- og videreutdanning. Kurset kan også være nyttig for andre faggrupper med særlig interesse for fagfeltet.

<http://lupin.legeforeningen.no/>

De stemmeløses stemme

Margreth Olin (37) fikk straks status som A-kjendis da hun kledde av seg for kinopublikum i filmen "Kroppen min" for fem år siden. Vinneren av Livsvernprisen 2008 liker det som er rått og nakent, og hun elsker både ekte hester og de man finner under panseret på en bil.

TEKST: ROALD LUND FLEINER.

FOTO: WERNER JUVIK

Artikkelen har vært trykket i *Handikapnytt* nr. 1 – 2008. Tillatelse er innhentet fra artikkelforfatter og fotograf.

-Hvem har sagt det, vil en lattermild og lett rødrende Margreth Olin vite når *Handikapnytt* spør henne om det stemmer at vinneren av Livsvernprisen 2008 en gang kjørte strekningen Drammen–Oslo S på 17 minutter.

- Det var 19 minutter, presiserer hun. Fra Kjelstadbommen til Oslo S. Jeg skulle rekke et tog da.

For et drøyt år siden mistet hun lappen.

-Det var motorveibrua i Drammen. Det er ikke så mye folk der midt på natta liksom. De hadde satt opp en ekstra fotoboks, forteller hun.

Margreth Olin er ingen sinke, verken i trafikken eller i sin kamp for en mer rettferdig og nestekjærlig verden.

Nå sitter hun sammen med *Handikapnytt*s utsendte på kafé Noah på Grünerløkka i Oslo. Rett ved ligger lokalene til Speranza Film, selskapet

hun driver sammen med kjæresten Thomas Robsahm. Hun jobber med audition til sin neste film *Engelen*, som skal handle om en narkoman jente.

NOK EN pris er blitt delt ut til Olin for hennes dokumentarer om mennesker med et udekket behov for å bli sett. -Jeg forsøker å gi de stemmeløse en stemme, sier Olin.

Dette gjelder enten det er opprørsk ungdom, eldre på et sykehjem eller favorittonkelen Reidar med Downs syndrom hun lager film om.

I en tid som måler og vurderer oss etter funksjonalitet og egenskaper, bruker Margreth Olin kameraet til å fange opp og formidle enkeltmenneskets iboende verdi. Menneskeverd vil spesielt trekke fram dokumentarene "Onkel Reidar", som skildrer livet til onkelen som har Downs syndrom, og "Dei mjuke hendene" hvor vi møter eldre og ansatte på et sykehjem.

Det skriver organisasjonen *Menneskeverd* i sin begrunnelse for tildelingen

av Livsvernprisen 2008 til Margreth Olin.

-Fra oppveksten med onkel Reidar har jeg fått mitt fasteste prinsipp om at alle mennesker er like mye verdt. For meg var Reidar den varmeste onkelen, den mest sjenerøse av de voksne. Men han var liksom ikke helt voksen heller, for han var alltid med på fantestrekker, erindrer Olin.

KUN ÅTTE ÅR gammel fikk hun sitt første møte med omverdenens blikk på onkelen.

- Jeg og Reidar skulle ta bussen alene til mormor. Det kommer på og går av folk som stopper opp og ser på meg med medynk, og litt oppmuntrende som om jeg er flink jente, som om jeg trenger litt spesiell omsorg siden jeg er sammen med han. Reidar tar handa mi og sier du Margreth, du vet jeg er ikke helt som de andre. Nei, tenkte jeg, du er bedre. En dag skal vi vise dem, sier Olin.

Noe av det første Margreth Olin gjorde da hun var ferdigutdannet innen film og media ved Høgskulen i Volda, var å lage dokumentaren "Onkel Reidar", som kom i 1997.

Her fortelles historien om hvordan jordmora sprang bygda rundt i svart sørgekåpe, og fortalte om gutten med de skjeve øynene som var blitt født. Om hvordan Reidar ble tatt ut av fellesskapet og sendt av gårde på institusjon langt hjemmefra, i stedet for å gå på skolen sammen med de andre barna i bygda. Som voksen ble stemmesedden hans kastet etter at han hadde vært inne og stemt ved lokalvalget, fordi han som utviklingshemmet ikke hadde status som myndig.

Fakta

Navn: Margreth Olin Mykløen

Yrke: Filmskaper

Født: 16.april 1970 på Stranda på Sunnmøre

Bosted: Nesodden

Aktuell: Vinner av Livsvernprisen 2008

Kjent for: Filmene "Kroppen min", "Dei mjuke hendene" (Amandapris for begge) og "Ungdommens råskap"

Beskrives som: Grenseløst engasjert, trafikkfarlig, fjollete, irriterende kunnskapsrik, sterkt empatisk

Uansett hvem det barnet er som kommer til meg, tenkte jeg, så er det barnet velkomment

KANSKJE VAR det disse opplevelsene med onkelen som fikk Margreth Olin til å bli en fast gjest på biblioteket i hjembygda Stranda på Sunnmøre, hvor hun satt og leste alvorlige bøker om samfunnets utstøtte allerede som barn.

-Jeg husker at vi var på tur til Oslo da jeg var 10 år gammel. Mens de andre ville se slottet og Holmenkollen, ville jeg se fengselet. Jeg hadde nok lest om fengselet, og ville se hvem disse menneskene var som samfunnet skal beskytte oss fra, forteller hun.

Olin kaller seg selv en observatør, men dokumentarfilmskaperen er ingen passiv flue på veggen. Innimellom filmingen flyr hun rundt på møter med politikere, for å kjempe for rettighetene til rusmisbrukere, fanger, mindreårige asylsøkere og andre hun mener ikke blir sett av storsamfunnet.

HJERTER er Margreth Olins faste signatur. Man finner som regel minst ett hjerte på henne.

-Ja jeg har nå oftest det. Ikke så mange i dag. Jeg har det ikke i ørene, i dag har jeg nøkler i ørene.

-Med hjertes på ja...

-Ja det er faktisk hjertes på nøklene ja, det har du rett i, ler hun mens hun kjenner på øredobbene.

-Også har jeg et hjerte her på glidelåsen til jakka. I går hadde jeg et stort hjerte rundt halsen, jeg har ofte det. Det er jo liksom veldig sånn tydelig da, men

noen liker engler, noen liker stjerner, og jeg liker hjerter. Det kjennes bra å gå med det.

De som kjenner henne godt, sier hun engasjerer seg så sterkt i livene til de hun møter og som sliter, at det kan gå på helsa løs. Kjæresten og filmkollega Thomas Robsahm beskriver henne som et ekstremt følelsesmenneske, med store topper, og noen relativt dype daler.

”Jeg har nettopp hentet henne på den nye Operatoma i Bjørvika. Holdt bildøra åpen for henne. Hun har sittet i forsetet med en sprøyte i låret, hun har fortalt meg at heroin kan redde liv”, skriver Olin i en spalte hun hadde fast i Dagbladet i to år.

Margreth Olin lar sjelden muligheten gå fra seg til å markere sine meninger. Som rett før lanseringen av filmen ”Kroppen min” i 2002. For å stille opp til portrettintervju i bladene Elle og Henne krevde hun å få være naken på forsiden.

- Jeg sa det er ikke noe rart at deres lesere kommer til å være interessert i den filmen, for dere forteller de jo hver dag hva de ikke er bra nok på, og hva de skal bruke pengene og tida si på å fikse opp på kroppene sine. Men okei, dere får et portrettintervju hvis dere kjører et sånt reint cover av Yoko Ono-varianten, et sånt totalbilde, helt naken. Det var tre måneder etter at jeg hadde født. Da ble det sånn redaktør-

Margreth Olin og onkel Reidar, ved lanseringen av dokumentaren Onkel Reidar i 1997.

De ringte etterpå fra et radioprogram og sa du må gjerne komme og være naken i studio Margreth

-Jeg har forholdt meg veldig tett til folk som sliter. Det kan være rusmisbrukere, eller enslige mindreårige asylsøkere som kommer hit uten foreldre, som skal kastes ut av landet, og som heller vil dø enn å dra tilbake, og som bare møter stengte dører. Det å ta på deg å kjempe for deres sak, det er klart at det gjør noe med meg, forklarer hun.

I 2006 mobiliserte hun et A-lag av kjendiser til å dra i gang en underskriftskampanje for en mer human asylpolitikk, via nettstedet nestekjærlighet.no. Over 20 000 underskrifter ble samlet inn, og overrakt arbeids- og inkluderingsminister Bjarne Håkon Hanssen.

-Det har skjedd en bedring ved at enslige mindreårige asylsøkere nå har blitt underlagt loven om barnevernstjenester. Det betyr at hver og en av dem har krav på oppfølging fra barnevernet så lenge de befinner seg i Norge. Men vi har ikke en ordning for de mellom 15 og 18 år, sier hun.

plakaten, dronning Sonja ber ikke om forsida, hvem tror Margreth Olin at hun er og sånn, flirer hun.

- De ringte etterpå fra et radioprogram og sa du må gjerne komme og være naken i studio Margreth. De hadde jo litt humor på det. Jeg ville bare vise det, at okei, ta det jeg gjør på alvor, lag en sånn forside som jeg mener hadde vært politisk. Dere kan gjerne bruke min kropp eller en hvilken som helst annen kropp, bare det får lov til å være en helt sånn sunn kvinnekropp liksom.

”KROPPEN MIN” er historien om hvordan hun pådro seg en rekke komplekser på grunn av omgivelsenes bemerkninger om kroppen hennes. Negative holdninger fra omverdenen tror hun er en viktig årsak også til at funksjonshemmede har opplevd å havne mye på sidelinjen.

-Ta for eksempel begrepene som knyttes til funksjonshemmede. Skolen onkel Reidar ble sendt til, Solbakken, ble kalt spesialskole for åndssvake, en temmelig diskriminerende betegnelse

på skolens elever spør du meg. Mye er blitt bedre siden den gang, med sterkere integrering av elever i den ordinære skolen og færre unge som bor i institusjon, men fortsatt skjer diskriminering som følge av at hemmingen anses å ligge hos individet, og ikke i omgivelsene. Jeg er tidvis sjokkert over at de kan konstruere Flytoget uten rullestoltilgang. Det må ha sittet mennesker i møte og valgt estetikk foran adkomst, sier Olin.

For to år siden var hun produsent på Gunhild Astings film ”It’s hard to be a rock and roller”. Det er en dokumentar om bandet Merkesteinane, der alle er utviklingshemmet. Gitaristen og frontfiguren i bandet vil gjerne satse på en egen karriere, mens de andre i bandet er opptatt av å bevare samholdet.

- Man kunne sikkert ha valgt Dum Dum Boys og nesten lagd den samme historien. På film skildrer man uansett hvordan det er å være menneske. Hva vi blir berørt av, konflikter som oppstår, målsetninger, hindringer, alle de klassiske elementene i en fortelling. Det trenger ikke være så smalt hvem som er de personene vi skal identifisere oss med. Jeg syns Gunhild valgte et fantastisk persongalleri til filmen sin, noen musikere som virkelig berørte. Det er hva film er. Forføringkunst. Evnen til å berøre, sier Olin.

Margreth tre år, på fanget til favorittonkelen Reidar som har Downs syndrom. Til høyre Margeths eneste søsken, storesøster Else Marie (to år eldre).

I 29 år har hesten Fidel vært hos Margreth Olin. Den ble med på flyttelasset fra Sunnmøre til Oslo.

HUN ER opptatt av å bevare mangfold, og mener det er synd at så mange kvinner velger abort av fostre med Downs syndrom. Selv fikk hun tilbud om fosterdiagnostikk allerede da hun skulle bli mor første gang som 21-åring, på grunn av at onkelen hadde Downs syndrom.

- Det var helt uaktuelt for meg. Uansett hvem det barnet er som kommer til meg, tenkte jeg, så er det barnet velkomment. Jeg tenker at vi har ikke mulighet eller rett til, på en måte, å frarøve menneskeheten de barna. Det er derfor jeg mottar denne prisen fra Menneskeverd, fordi jeg føler at vi har en alt for liten debatt om disse tingene i samfunnet, en alt for liten grad av refleksjon over hvor heldigstilte vi er. På mange måter er vi så overbeskytta at hvis det først skjer noe med oss så blir vi ekstremt hardt rammet. Jeg tror at jo mer ensartet samfunnet blir, jo mindre toleranse blir det for annerledeshet. Hvilke egenskaper er det vi skal velge ut som mer høyverdige enn andre? Man begynner på en vei som ender opp med at ingen av oss er bra nok. Jeg er for fri abort, men mot at valget skal kunne tas ut fra barnets egenskaper, sier hun.

Hun røper at hun tenker på å lage en film om funksjonshemmede barn.
-Det har jeg ekstremt lyst til å gjøre.

En dame som hadde sett filmene mine, og som jobbet med funksjonshemmede barn, ringte for noen år siden og spurte om jeg ville være med og treffe noen av dem. Så reiste vi rundt en dag blant annet til en barnehage uti Bærum, og det å bare sitte ned i de rommene og være helt stille med de barna, og lik-som ta inn deres sanseopplevelser. Å kunne ha fulgt de barna over tid, de som ikke har noe verbalt språk og kanskje er bevegelseshemmet også, det har jeg lyst til. Det kunne bli en film som gir noen nye tanker rundt hva som er et fullverdig liv. For meg er det ofte å være helt nær fysisk en annen, eller å høre på musikk som gir meg opplevelsen av opphøyet livskvalitet. Og dette er noe som de barna også kan være eller oppleve, ikke sant?

HJEMME på Nesodden får Margreth Olin bevart noe av bygdejenta i seg. Her bor hun sammen med filmkjæresten Thomas, og tre av deres til sammen fem barn. Også hesten Fidel da, som har vært med henne i 29 år. Kanskje er det hennes bankende hjerte for alt levende som har holdt liv i Fidel så lenge. Det skal i hvert fall mindre til enn en hest for å vekke hennes følelser.
-Jeg husker jeg ble så utrolig provosert en gang på filmfestivalen i Grimstad. De hadde et show på kvelden hvor de skulle sløye fisk oppå en scene, med

visning på storskjerm. Man så på storskjermen hvordan den gispa etter luft og sånn da, også tar de kniven og skal sprette opp buken. Thomas er jo en sånn gammel dyreverner, som har vært rundt og gjort sånne aksjoner. Så Thomas løp fram og dytta til han der fyren som hadde kameraet på hodet. Og så var det en annen som kastet en øl som skulle treffe scenen i protest mot showet, men som i stedet traff Thomas i ryggen. Thomas kom tilbake fordi han trodde at ølkasteren ville hindre ham. Da løp jeg frem og dro ut stikkkontakten, og da bare woouuum, så slokna jo storskjermen, scenebelysningen og hele greia. Da ble folk ganske provoserte, og en sa at når filmen min skulle vises, så skulle han gå opp i maskinrommet og skru av projektoren og sånn. For jeg hadde hindret ytringsfriheten. Jeg sa at hvis du bruker ytringsfriheten din til det der så driter jeg i det. Det vi gjorde var at vi tok de fiskene som var igjen i akvariet og slapp dem i fjorden. Jeg vet ikke om jeg hadde gjort det nå, men jeg gjorde det da i hvert fall. Det er en litt sånn typisk Margreth-ting da...

Special Olympics i Holmenkollen

- Et meget vellykket arrangement, var dommen over Holmenkollen Special Olympics 2008, som gikk av stabelen 23.-24. februar. Mer enn 100 idrettsutøvere med utviklingshemning fra hele landet var for 24. gang samlet til skiidrett på den ærverdige nasjonalarenaen.

AV SPECIAL OLYMPICS NORGE

Idrettslekene ble høytidelig åpnet av Prinsesse Märtha Louise, som er den høye beskytter til Special Olympics Norge. I sin tale vektla hun viktigheten av idretts glede, fysisk aktivitet og hvor mye det gir henne personlig å være del av Special Olympics Norge.

Prinsessen var også ute i løypene og jublet fram utøverne i det gnistrende vinterværet. Det ble konkurrert i langrenn 100 m, 500 m, 1 km, 3 km og 5 km, samt 4x1 km stafett kvinner/menn. Idrettsarrangementene i Special Olympics er inndelt i klasser etter prestasjonsnivå, som sikrer at alle utøverne konkurrerer på samme nivå. Marginen

i en divisjon kan kun avvike med inntil 15 prosent før man flyttes ned eller opp i neste divisjon.

Entusiastisk ordfører

Dette var 24. gang lekene ble avholdt på den tradisjonsrike arenaen. Oslos ordfører Fabian Stang var en av de mange gjestene på arrangementet, og hans entusiasme og gode humør smittet over på både utøvere og arrangører. Ordføreren hadde notert seg at årets arrangement var det 24. i rekken, og han mer enn antydte at det kunne bli litt ekstra festivitas ved neste års 25-års jubileum.

Frivillighet bak suksessen

Utøverne er selvsagt hovedpersonene

på Special Olympics-arrangementene. Men i kulissene er det utallige andre som bidrar: Ivrige frivillige og entusiastiske sponsorer er bærebjelker når en konkurranse skal avholdes.

- Jeg er voldsomt stolt over innsatsen til både utøvere og frivillige. Dette ble et fantastisk arrangement, og utøverne skinte i solen, oppsummerte en meget godt fornøyd direktør i Special Olympics Norge, Geir Smeby. Han trakk også fram den gode hjelpen fra stevnets hovedsponsor Mattel.

- Vi er veldig takknemlige for at Mattel også stilte som frivillige under stevnet. De har en viktig del av æren for suksessen, vektla Smeby.

Holmenkollen Special Olympics arrangeres i et dugnadspreget samarbeid

mellom Civitan Norge, IL i BUL og Special Olympics Norge. Stevnet i Holmenkollen er også et av de offisielle jubileums-arrangementene i forbindelse med at Norges Skiforbund fyller 100 år.

Veien frem

I mange år ble Special Olympics-konseptet driftet av Norges Funksjonshemmedes Idrettsforbund, uten de store resultatene. Derfor ønsket Special Olympics International å starte egen organisasjon i Norge.

- Man kan nok erkjenne at norsk idrett ikke akkurat hadde den største interesse for tilrettelegging av idrettsaktiviteter for mennesker med utviklingshemning, sier Smeby. Han begrunner dette med at kun 200 – 300 mennesker med utviklingshemning i 2006 trente etter Special Olympics reglementet, mens potensialet ligger et sted mellom 4000 og 5000 utøvere. Derfor ble Special Olympics Norge tidlig i 2007 etablert som egen organisasjon i Norge.

- Vi har en meget stor oppgave foran oss i å tilby mennesker med utviklingshemning det idretts- og aktivitetstilbudet de har krav på, sa den nyansatte direktøren Smeby den gang.

I god vekst

Special Olympics Norge har siden stått som arrangør av en rekke arrangementer for mennesker med utviklingshemning. Sommeren 2007 ble Bislett

Summer Games åpnet av prinsesse Märtha Louise. Hun hadde da nylig påtatt seg rollen som den øverste beskytter for Special Olympics Norge, og hennes deltakelse utløste massiv omtale av arrangementet i landsdekkende media.

Det aller gjeveste var likevel deltakelsen i verdenslekene i Shanghai i Kina den 2. til 11. oktober 2007. Til sammen 14 utøvere dro fra Norge, for å delta i grenene judo, rytmisk sportsgymnastikk og fotball. De norske utøverne tok hjem hele seks gullmedaljer, og ble møtt med gratulasjoner og lykkeønskinger fra både prinsesse Märtha Louise, statsminister Jens Stoltenberg, statsråd Trond Giske, idrettspresident Tove Paule og leder av Olympiatoppen, Jarle Aambø.

Samarbeid med idretts-Norge

Helt fra oppstarten av Special Olympics ble det lagt stor vekt på et godt samarbeid med de store etablerte idrettsorganisasjonene. Det ble tidlig inngått en samarbeidsavtale med Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité. Avtalen skal bidra til å styrke forholdet mellom den organiserte idretten og Special Olympics, og øke aktivitetsnivået og rekrutteringen av utøvere med utviklingshemning.

- Dette er en viktig avtale for norsk idrett og kommer i forlengelsen av det totale inkluderingsarbeidet som NIF nå gjennomfører, sa generalsekretær

Inge Andersen i Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité, ved undertegningen av avtalen.

- NIF skal være en åpen og inkluderende organisasjon, og vi har som et av våre mål å bidra til å skape bedre oppvekstvilkår for barn og ungdom. Et nærmere samarbeid med Special Olympics Norge vil styrke dette arbeidet også overfor de utviklingshemmede, utdypet Andersen.

Næringsliv med samfunnsansvar

I det internasjonale Special Olympics-arbeidet har samarbeid med næringslivet alltid stått sentralt. Ideen er at næringslivet ikke skal være en passiv sponsor og pengegeber, men en likeverdig partner som tar del i arbeidet ut fra en følelse av samfunnsansvar.

- Denne tenkingen er ikke like vanlig i norsk næringsliv som i for eksempel USA, og det var en utfordring å komme i kontakt med den riktige typen partner. Derfor er vi svært fornøyd med å ha fått Würth Norge som hovedsponsor for Special Olympics Norge, sier Smeby.

Han forklarer at avtalen skal gi direkte økonomisk støtte til arbeidet i Special Olympics Norge og bidra til å skape aktivitet for personer med utviklingshemning. I tillegg skal Würth synliggjøre Special Olympics, og støtte arbeidet med å inkludere personer med utviklingshemning på alle samfunnsområder.

Høytidelig medaljeseremoni!

Karen von Krogh har kommet skikkelig i siset.

NFU og Special Olympics familieprogram

- For Special Olympics er det viktig at det er en helhet rundt våre utøvere. Familiene involverer seg i vår bevegelse, og vi involverer oss i familiene. Derfor er det viktig at familieprogrammet kan driftes av NFU, fordi det er i denne organisasjonen spisskompetansen ligger, sier Geir Smeby, direktør i Special Olympics Norge.

Familiene er den aller største ressursen for Special Olympics. De hjelper og støtter både sine egne familiemedlemmer, og også andre utøvere. Smeby forteller om familiemedlemmer som stiller opp som trenere, er frivillige på arrangement, samler inn midler til aktiviteter, og på alle måter er gode ambassadører.

Likemannsarbeid

- Familieprogrammet tar utgangspunkt i familiene til våre utøvere. Vi involverer søsken, tanter, onkler, besteforeldre og andre personer i en utøvers sfære. Vi ønsker å ta vare på utøvernes familiemedlemmer. Derfor har Special Olympics egne familienettverk, forklarer han, og skisserer nettverk som gir familier mulighet til å treffe andre

familier i samme situasjon. Her utveksles ideer og temaer av felles interesse. Familier som har vært med lenge, stiller opp som mentorer for nye familier. - Her i Norge er denne formen for støttenettverk allerede godt kjent under navnet likemannsarbeid, noe NFU allerede har en lang og stolt tradisjon på, påpeker Smeby.

Nøkkelen til aktivitet

Norsk Forbund for Utviklingshemmede er godt fornøyd med å være ansvarlig for familieprogrammet for Special Olympics Norge. - NFU har vært og er opptatt av at mennesker med utviklingshemning også skal kunne delta i idrett og andre fritidsaktiviteter. Vi har med bekymring sett at færre og færre er aktive i

idretten eller trener jevnlig. Derfor er det viktig for NFU å samarbeide med Special Olympics Norge, sier forbundsleder Helene Holand. Special Olympics tror nøkkelen til aktivitet er å få til et godt samarbeid med foreldre og familier, og at dette har resultert i familieprogrammet. - Dette er en oppfatning Special Olympics og NFU deler. Derfor ønsker vi å være en samarbeidspartner i familieprogrammet deres, sier Holand. Hun presiserer at treningen skal foregå i det lokale idrettslaget.

Nærmeste samarbeidspartner

For Special Olympics Norge var det viktig at familieprogrammet kunne driftes av NFU, fordi det er i denne organisasjonen spisskompetansen ligger. - For å nå ut til flest mulig over hele landet er NFUs fylkes- og lokallag viktig. De har tillitsvalgte i alle landets fylker og i de fleste kommuner. NFU er vår nærmeste samarbeidspartner, sier Geir Smeby. Han påpeker at NFU har flere tusen medlemmer, tillitsvalgte og familiemedlemmer som ønsker å benytte seg av Special Olympics Norges konsept og gode verktøy. - NFU har arbeidet i lang tid med idrettsaktiviteter og likemannsarbeid, slik at ingen i Norge har mer kompetanse på dette feltet enn denne organisasjonen. For Special Olympics ville det derfor være uaktuelt å starte konkurrerende tiltak, men vi så med en gang at samarbeid var den eneste riktige løsningen, avslutter Special Olympics Norges direktør Geir Smeby.

Direktør Geir Smeby taler ved åpningen av Holmenkollen Special Olympics 2008.

Fakta!

Verdens største

Special Olympics er verdens største idrettsbevegelse for mennesker med utviklingshemning, og tilrettelegger trening og konkurranser for 2.5 millioner utøvere i over 160 land. Utøvere trener og konkurrerer i 30 sommer- og vinter-idretter; lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Special Olympics

Olympisk organisasjon

Den Internasjonale Olympiske Komité anerkjenner Special Olympics som en av tre internasjonale idrettsorganisasjoner for mennesker med funksjonshemninger. De andre to organisasjonene er den Internasjonale Paralympiske Komité og den Internasjonale Komiteen for Døveidrett.

Stiftet av Kennedy

Special Olympics ble stiftet i 1968 av Eunice Kennedy Shriver, søster til John F. Kennedy. Kennedy-familien er fremdeles involvert i den daglige driften av Special Olympics.

Formål

Special Olympics formål er å tilby barn, unge og voksne med utviklingshemning muligheter for trening og konkurranse året rundt. Gjennom dette gis den enkelte mulighet til å utvikle bedre fysisk form, vise innsatsvilje, oppleve glede og inkluderende deltakelse i samspill med familie, venner, andre utøvere og lokalmiljø.

Rettferdig konkurranse

Special Olympics gir utøvere på alle ferdighetsnivåer mulighet til å være aktiv i idrett og fysisk aktivitet hele året, og aktiviteten tilrettelegges ut fra den enkeltes ønsker og forutsetninger. Konkurransene tilrettelegges slik at alle konkurrerer på et rettferdig og utfordrende nivå, hvor alle gis mulighet til å vinne. Et unikt system for divisjonering brukes i alle konkurranser – divisjonering er et system hvor utøvere/lag deles i grupper hvor de konkurrerer mot utøvere/lag med tilnærmet likt ferdighetsnivå.

Helhetlig tilbud

I Special Olympics står alle sider ved mennesket i fokus. Derfor har man egne familie-, skole- og helseprogrammer, som det legges stor vekt på under alle Special Olympics arrangementer.

Civitan

Civitan International har vært hovedsponsor for de internasjonale sommerlekene i 1979, 1983, 1987 og 1995. I 1979 var det Civitan Norge som fikk Special Olympics-programmet inn i landet. De har siden drevet frem aktivitet, blant annet som mangeårig medarrangør av Holmenkollen Special Olympics og Bislett Special Olympics, frem til Special Olympics Norge etablerte seg som egen organisasjon. Civitan er fortsatt en av de viktigste bidragsyterne og samarbeidspartnerne for Special Olympics-aktivitet i Norge.

Styre og ledelse

Styreleder	Arne Hjeltnes Kommunikasjonsdirektør Marine Harvest
Nestleder	Anette Skaugen Gleichmann Selvstendig næringsdrivende
Styremedlem	Helene Holand Forbundsleder Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU)
Styremedlem	Stig Martin Sandvik Utøver fra Norges Fotballforbund
Styremedlem	Per Siegel Special Olympics ansvarlig hos Civitan
Styremedlem	Lise Christoffersen Stortingsrepresentant for Arbeiderpartiet
Styremedlem	Borgunn Ytterhus Forsker NTNU
Styremedlem	Odd-Roar Thorsen 1. Visepresident Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité
Direktør	Geir Smeby

Meld deg inn i Special Olympics Norge!

Special Olympics Norge ønsker å komme i kontakt med deg som er utøver, eller ønsker å være frivillig ved arrangementer. Støttemedlemmer er også hjertelig velkommen. Medlemskapet er gratis.

Special Olympics Norge ønsker å arrangere flere aktiviteter for mennesker med utviklingshemning over hele landet. Til det trengs flere utøvere, og flere frivillige. Med flere medlemmer kan også tilbudet til familiemedlemmer videreutvikles og utvides. Helsepersonell og lærere kan bidra i utviklingen av våre helse- og skoleprogram.

Du finner skjemaet på våre nettsider www.specialolympics.no

Åpent brev til ansvarlig redaktør i "Samfunn for alle", Helene Holand:

I "Samfunn for alle" (nr. 6/2007) presenteres en sak fra Flekkefjord som omhandler to kvinners bosituasjon. I tillegg til faktafeil i hovedartikkelen, er det etter kommunens oppfatning svært betenkelig at SFA på en så ukritisk måte formidler hjelpeverges opplysninger om atferd og gjengir konkret diagnose- og behandlingsinformasjon.

Enda mer uheldig er det at SFA kommenterer en tredjepersons atferd og behandling, og at disse opplysningene er egnet til å identifisere ham. Dette er en person som er saken uvedkommende, og som ikke har samtykket til å medvirke i artikkelen.

Foruten manglende saklighet i presentasjonen av selve saken, mener kommunen det er sterkt beklagelig at SFA trekker inn og på den måten rammer øvrige enkeltpersoner. Vi ser ikke at det kan være i samsvar verken med god presseetikk eller NFUs verdier.

Flekkefjord kommune
Bernhard Nilsen, kommunalsjef

Kommentar til Flekkefjord

Ja, kommunalsjef Bernhard Nilsen, det er beklagelig at hjelpevergen ser seg nødt til å formidle enkeltpersoners livssituasjon på den måten som er gjort i Samfunn for alle. Det er beklagelig at innbyggere i Flekkefjord ikke blir hørt på annen måte. Det er beklagelig at kommunen ikke lytter mer til innbyggernes presentasjon av sin livssituasjon og sitt behov for tjenester. Hadde dialogen mellom kommunen og disse to damene vært slik den burde være, hadde kommunen lagt vekt på hva klienten mener, slik det står i sosialtjenesteloven at de skal gjøre, ville det ikke blitt noen artikkel i Samfunn for alle.

Det er også beklagelig at personer som ikke ønsker det må dele hus. Dette var en situasjon vi trodde det ble slutt på da institusjonsomsorgen til mennesker med utviklingshemning ble avvirket. Denne typen boformer og botilbud fører beklageligvis til at en tredjepersons livssituasjon må berøres for å kunne beskrive de to søstrenes situasjon. Det er helt uakseptabelt i 2008 at tre personer deler en leilighet eller et hus uten at de eksplisitt har bedt om det. Det er også helt uakseptabelt at kommunen i fire år har hindret hjelpevergen i å finne en annen bolig for disse to kvinnene. Det er hjelpevergen som er satt til å ivareta disse kvinnenes interesser.

Jeg forventer nå at kommunen gir sitt bidrag slik at den uholdbare livssituasjonen for disse kvinnene endrer seg snares.

Helene Holand
Forbundsleder NFU

Du finner mer om oss på www.solgarden.no

Tidsrom:

20.05. - 03.06. - 2 uker

03.06. - 17.06. - 2 uker

17.06. - 01.07. - 2 uker

07.10. - 14.10. - 1 uke

SOLGÅRDEN 2008

Stedet for utviklingshemmede med ønske om tilrettelagte tjenester!

Solgården finner du i Villajoyosa på Costa Blanca i Spania

- mellom Alicante og Benidorm. Tilbaketrukket på en høyde mellom fjell og hav, blant palmer og appelsinlunder og med en fantastisk utsikt - der finner du oss.

Trygghet, Trivsel og Glede er Solgårdens motto. Disse begrepene ligger til grunn for 35 års drift med fornøyde gjester. Solgården har, som en av få reisearrangører, en meget godt innarbeidet rutine på å ta i mot gjester med ønske om tilrettelagte tjenester.

Ferie på Solgården består av sol, bading, utflukter, dans, aktiviteter og underholdning. Du møter nye venner – mange møter også igjen venner fra ferien i fjor.

Svøm, dans og kos deg – slipp gleden og latteren løs!

Allerede på Gardermoen møter dere Solgårdens personale og helseteam. Solgården charter et eget fly, og alle om bord på flyet skal til Solgården.

Velkommen til oss!

Kontakt oss gjerne for ytterligere informasjon om turene i 2008.

SOLGÅRDEN

Solgården ferie- og helsesenter
Fridtjof Nansens plass 9, 0160 Oslo
Telefon: 22 42 78 60
E-post: kontor@solgarden.no

TRYGGHET, TRIVSEL OG GLEDE

Ferie- og helsesenter på Costa Blanca i Spania

Ups & Downs

Jakob Holand (29) har greie på både damer, politikk og saueull. Det må vera x-faktoren.

TEKST OG FOTO:
HEIDI MOLSTAD ANDRESEN
Artikkelen har vært trykket i Blikk – Feriemagasinet 2006, utgiver Hallingdølen. Tillatelse er innhentet fra artikkelforfatter.

KLOKKA HAR så vidt passert sju i nr. 25 i Steinhamaren på Gol. Jakob Holand (29) har akkurat tumla ut av senga og fått på seg kleda. No står han breibeint framfor kjøleskåpet og drikk tran rett frå flaska. Etter eit glas ekstra lett mjølk, tannpuss og fluorskryll, er han klar for ein ny arbeidsdag. Han tek

med seg søpla på veg ut, sløkkjer og låser døra.

- EG TRUDE me skulle bruke tid på flyttinga, og såg for meg ein gradvis overgang. Det gjorde ikkje Jakob. Eg følte meg vel litt snytt, og måtte innom kvar dag. Det er klart eg var engsteleg. Han var jo heilt aleine! Helene Holand ler av seg sjølv. Sonen Jakob bur berre nokre hundre meter unna, i leilegheita dei kjøpte då han var 21 år. Jakob skulle sleppe å bli

flytta frå stad til stad ettersom det passa kommunen. Den største vinsten er likevel at Jakob ikkje blir leigetakar heile livet. Overformynderiet godkjende at han tok opp lån i den lokale banken. Med bustøtte og skattefrådrag har han ikkje større utgifter i dag enn han ville hatt som leigetakar. Når han blir 40 er han gjeldfri.

- Jakob har det stort sett bra, og gode rutinar gjer at kvardagen fungerer. Men det krev at folk rundt han oppfører seg. Han er ikkje skjerma for mob-

bing. Når folk ertar og ter seg annleis enn det han er vane med, tek han det som ein invitt til å leike. Han skjønar ikkje at han bør seie nei. I sum er likevel folk meir vane med at utviklingshemma tek del i samfunnet i dag, seier Helene Holand.

- NEIMEN HEI, Jakob! Er du alt på plass?

Jakob nikkar ivrig til Kjell Brenna, og plasserer hendene i sida på den blå kjeledressen. Jakob og Kjell har vore kollegaer heilt sidan Jakob byrja på ullsorteringsbedrifta Norild i 1997.

- Jøss, har du klypt deg, Jakob? No vart du jaggu kjekk. Du er nesten ikkje til å kjenne att!

Kjell Raunedokken humrar og lempar ein diger ullsekk opp på sorteringsbordet. Jakob er straks på pletten med feiekosten for å få unna det som hamnar på golvet. Det blir ein del. På årsbasis tek Jakob og kollegaene unna 730 tonn ull. Det er rekord på landsbasis. Jakob sin jobb er å losse ulla, vege ullkorgene og sjå til at ulla hamnar i rett kasse etter at den er sortert. I alt har dei 16 ulike ullklassar å halde styr på. Når dei ferdigsorterte kassene er fulle, triller Jakob dei vidare til Øyvind Brabant, som pressar ulla til digre ballar før dei blir sendt vidare til ullfabrikkar i inn- og utland.

- SLAKTERIET ER ei bra bedrift. Dei har heile tida vore tydeleg på at dei har plass til alle arbeidstakarar, seier Helene Holand.

Som leiar i Norsk Forbund for Utviklingshemmede veit ho at ei slik haldning ikkje er standarden blant bedrifter flest. Som mor har ho også kjempa sine kampar for at Jakob skulle koma dit han er i dag. Etter ungdomsskulen byrja han på tømrarlina. Målet var at han i løpet av skuletida skulle finne seg ein jobb. På praksisplassen Berget Trevarefabrikk lærte Jakob å bli ein god handlangar. Det tredje skuleåret byrja han på slakteriet to dagar i veka. Han nytta seg deretter av funksjonshemmas rett til inntil fem år på vidaregåande skule. Dei siste to åra hadde Jakob ein teoridag på skulen og fire praksisdagar på slakteriet. Han var ikkje reint lite stolt då bedriftsleiinga spurte om han ikkje kunne ta seg fri

frå skulen for å ta i eit ekstra tak i høgsesongen.

- Me møtte ein del motbør. Mange syntest nok Jakob burde lære seg å lage mat og bu for seg sjølv før det var aktuelt å byrje med arbeidstrening. Eg meinte det motsette, seier Helene Holand.

- EG MÅ VEDGÅ at eg var veldig skeptisk i starten. Den fyrste tida Jakob var her, hadde han følgje heile dagen. Det tok tid å lære alle oppgåvene. Det rare er at han fungerte mykje betre med ei gong han vart aleine, utan at han hadde nokon som trødde han i føtene heile tida. Han har utvikla seg veldig. No jobbar han sjølvstendig, og passar alle sine ting utan at nokon må seie ifrå.

Dagleg leiar Stein-Terje Moen smiler mot Jakob. Eller rettare sagt mot føtene til Jakob, som er alt som stikk opp av ei av dei store ullkassene. Ulla må pressast skal det bli plass.

- Vil du bytte Jakob? Me treng ei A1 under bandet!

Jakob sprett ned frå ullhavet, skuver unna ei anna kasse og dreg ei tom ei på plass. Han småspring etter ein klistremerkerull, skriv «A1» med store bokstavar og festar lappen til den nye kassa.

- A1 og B1 er den beste ulla. H og U er bæsjeull, seier Jakob og skrattar. Han stikk kosteskaftet rutinert inn i dei tomme papirsekkane som har hopa seg opp på samlebandet og stakar opp haugen. Klokka tikkar mot ni. Men der kollegaene nøyer seg med kaffi på pauserommet, set Jakob kursen mot kantina på slakteriet. Eit kvarter etterpå er han eit frøhorn med gulost og eit glas mjølk mettare, og åtte kroner blakkare. Jakob et det same til lunsj også. Akkurat slik som i går - og dagen før det.

JOBBER TIL Jakob er spesiallaga, med hjelp frå Aetat og Vinn. Dei har funne fram til arbeidsoppgåver Jakob greier, og sett dei saman til ei eiga stilling. Han får 30 kroner timen, ved sida av den faste uførepensjonen. Den såkalla bonuslønna utgjer kring 40.000 kroner i året, og er nok til at Jakob kan unne seg både ein ferietur og sommarleir for utviklingshemma. Helene Holand

skulle likevel ønske at arbeidsgjevaren i staden kunne få Jakobs trygdepengar som lønstilskot. Det ville truleg ha gjort løna høgare, og samstundes gjort det lettare å forhandle løn. Med ei slik ordning ville Jakob også hatt rett på sjukepengar etter arbeidsgjevarperioden.

- Dagens ordning slår feil ut. Den er basert på folk som blir uføre seint i livet- ikkje på dei som har uførepensjon heile livet. Me har stor mangel på arbeidskraft i Norge, og då må løysinga vera å kombinere arbeid og trygd på ein betre måte. Det handlar om å utnytte restarbeidsevna, seier Helene Holand.

Ho understrekar at Jakob likevel er av dei heldige. Mange utviklingshemma mottok mindre enn VTA's minsteløn på 11 kroner timen. Dei får heller ikkje ordinær lønsslipp for bonuslønna slik som Jakob gjer.

- VIL DU TA bilete av meg i dusjen? Gjennom glaset? Det blir akkurat som i ein såpeopera!

Jakob flirer oppglødd. Han seier han gjerne skulle vore filmstjerne i bar overkropp. Hotell Cæsar er favoritten. Ingen ringer Jakob når det er Hotel Cæsar. Gjer dei det, tek han i alle fall ikkje telefonen.

Han svinsar ublygt over stovegolvet i retning badet. Arbeidskledda ligg att i ein haug på golvet. Han har akkurat skrudd på vatnet i dusjen i det det ringer på døra. Aslaug Raunedokken stikk hovudet inn i baderomsdøra som står på gløtt og seier hei. Aslaug kjem kvar tysdag og hjelper Jakob med å vaske og handle. I dag har ikkje Jakob tid til å helse skikkeleg.

- Hallo!?! No kan du kome og ta bilete! Aslaug ristar muntert på hovudet og lukkar resolutt baderomsdøra.

- DEI TO SISTE åra Jakob budde heime, trenar me på at han skulle stå opp aleine. Me fekk det ikkje til å fungere med vekkjarklokke, og gjekk over til mobilvekking i staden. Jakob budde i kjellaren, og eg ringde ned kvar morgon. I dag er det heimetenesta som ringer. Telefonane er også ei god sikkerheit, seier Helene. I tillegg til heimhjelp, har Jakob assistent som han dreg på Tropicana med i helgane. Han

Jacob Holand har uførepensjon. Han får 30 kroner timen for alt arbeid han gjer ved siden av.

Puss, puss: Jacob blir vekt klokken sju, og er på jobb klokken åtte.

Kven treng felleskjøkken og utkjøring av mat, når det finst ferdigmat og micro?

driv også styrketrening saman med ein kamerat kvar fredag, og er aktiv i alpingruppa.

- Det er ein gut til med Downs syndrom på Gol som er jamngammal, og mange meiner nok at han og Jakob burde vore kameratar. Det synest dei ikkje sjølv. Dei er sjølvsagt på hels, men har ingen felles interesser. Mange gløymmer at det å prate saman er noko av det vanskelegaste ein kan gjere. Det er langt enklare å gjere noko saman. På institusjonane var det mange utviklingshemma som sat einsame ved sida av kvarandre. Då er det kanskje betre å vera heilt aleine.

Helene Holand ser at Jakob på mange måtar er eit unnatak for sin generasjon. I dag er det langt betre undervisnings-tilbod og metodikk. Dei fleste foreldre med utviklingshemma barn synest det er sjølvsagt å stille dei same krava som ho i si tid gjorde. Helene blir likevel både forbanna og lei seg over at dei må slåst like mykje no som for 20 år sidan.

- Det er mange ungar som treng

mykje meir hjelp enn Jakob, og fag-folka er generelt lite imøtekomande. Integreringa i skulen varierer veldig. Somme elevar er nesten ikkje med resten av klassen. Dessverre er det mange rektorar som ikkje tek ansvar for integreringa, og som i staden skuver jobben over på einskildlærarar. Det er ei gåte for meg kvifor dei svakaste elevane framleis blir undervist av skuleassistentar utan naudsynt kompetanse, seier Helene.

- **REIN OG FIN.** Og luktar godt! Jakob er raud og blank i kinna. Han snusar høglydt på den nyvaska gensen han akkurat har tatt på seg og går på autopilot bort til fryseboksen. Etter litt ellemelle fiskar han fram ei pakke Pasta Alfredo. Ifølgje instruksjonen skal pastaen varmest i mikroen i mellom seks og åtte minutt. Etter ei kort tenkepause stiller Jakob inn omnen på 6 minutt og åtte sekund. Medan maten blir varma, skreller han av det blå sengetøyet på senga si saman

med Aslaug. På soveromsveggen heng medaljar på rekke og rad. Han viser stolt fram den gjevaste av dei - gullet frå utfor i Special Olympics i Nagano. Dynetrekket er ikkje før kome av, før Jakob dreg med seg haugen inn på badet og stappar det i vaskemaskina. - Det skal vera program åtte. Og to skeier vaskepulver. Det er mykje, seier Jakob i det det plingar frå mikroen. Jakob et pasta og drikk Solo i store slurkar, medan Aslaug ligg på kne på golvet bak han og vaskar benkeskåpet. Han smattar fornøgd og kikkar seg skjelmisk over oksla - før han langar ut og gjev Aslaug eit realt klaps på baken. - He-he. Aslaug er ein engel!

HELENE HOLAND har gjort bevisste val for Jakob heile livet. Fagutdanninga som ergoterapeut har kome godt med. Som nyutdanna hadde ho lyst til å jobbe med funksjonshemma barn. Det la ho på is då ho fekk Jakob. I staden engasjerte ho seg i kommunepolitikken. Det var fyrst då Jakob var godt vaksen

og greidde seg sjølv, at ho byrja å jobbe interessepolitisk. Ho ville vente til ho hadde meir distanse og ikkje stod midt oppe i alle problemstillingane sjølv. Ho er likevel ikkje særleg optimistisk for framtida.

- I dag blir alt målt i pengar, og me har ikkje kome særleg langt i høve til opplæring og skuleleiing. Ein trur at det er best om dei flinkaste elevane får vera for seg sjølv, og gløymer at også dei treng å lære sosiale ferdigheiter. Resultatorienteringa bekymrar meg. Det blir ein lettvinnt og populistisk logikk som ikkje er fundert på fakta. Me veit derimot at skuleflinke elevar tener på å få lov til å støtte opp om svakare elevar. Det fremmar læring i begge gruppene.

- Somme ønskjer seg attende til spesialskulane?
- Forskarar på NTNU har studert talet på lærarar og kompetansen hjå dei som underviste på spesialskulane kontra nærskulane. Dei har kome fram til at det ikkje var fleire lærarar eller større kompetanse på spesialskulane. Men det er ein lang veg å gå. Då Kristin Clemet innførte nasjonale prøver og sa ho ville auke nivået hjå dei svakaste elevane i skulen, stod det ikkje eit ord om korleis ein skulle legge til rette for dei utviklingshemma elevane. NFU tok dette opp med ministeren. No blir det difor jobba på statleg hald for å få fram kvalitetsindikatorar som ein kan bruke til å måle nivået på elevane med utviklingshemming.

SVISJ-SVISJ. Svisj-svisj. Moppen svingar seg på stovegolvet. Jakob styrer mot bokhyllene, som er fylt til randa med videofilmar og DVD-ar.

- Den beste filmen er Romeo og Julie.
- Har du sett den saman med kjærasten din?
- Nei, eg har ikkje sett den saman med Nina. Ho bur i Stavanger. Men kanskje eg skulle prøve det?!? Jakob skrattar og fortel at han skal på sommarleir med Nina i Arendal.

- Det kan bli sjalusidrama! Nina blir sjalu når eg tullar med dei andre damene. Og då blir det bråk! Det er mest action i hyllene. Mykje blod. Og 21 James Bond-filmar. Aslaug grøss berre ved tanken på alle filmklyppa Jakob yndar å vise fram. Han ler og skjønar ikkje kvifor ho uffar seg slik.

- Det er jo berre film, Aslaug!

Han moppar vidare. I bakgrunnen summar radioen. Nyheiter. Jakob er stille lenge, før han kikkar opp over brilleglasa:

- Carl I. Hagen er ein sleiping!

- Kvifor synest du det?

- Fordi han berre gjer slik at folk blir ueinige. Ein skikkeleg sleiping!

Halvanna time seinare er leilegheita i Steinhamaren skinnande rein. Jakob fyller ein plastpose med tomgods, og låser seg og Aslaug ut døra. No er det Kiwi neste. Akkurat slik det var sist tysdag - og tysdagen før det.

Arbeid for nesten alle

Regjeringa har intensjonar om eit inkluderande arbeidsliv. Likevel mista 20.000 funksjonshemma jobben i 2004.

- **MANGE** utviklingshemma får automatisk uførepensjon, utan å ha prøvd seg i arbeidslivet. Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) påpeiker imidlertid at dei fleste med utviklingshemming har ein restarbeidsevne ein kan nyttiggjere seg av, dersom det blir lagt til rette med ulike hjelpe- og støtteordningar.

- I dag fokuserer ein meir på begrensingane enn mogelegheitene. Stimuleringa til tiltak i ordinært arbeidsliv er for dårleg. Mange av dei som har jobb gjennom VTA (Varig tilrettelagde arbeidsplassar) kunne ha jobba i det ordinære arbeidsliv, dersom tilskotsordningane vart nytta betre, seier leiar i NFU, Helene Holand.

- **DET ER** om lag 20.000 personar med utviklingshemming i Norge. 14.000 av dei er vaksne. 5300 av dei har arbeid i VTA-bedrifter. Nesten like mange har eit tilbod i dei kommunale dagsentra. Det er noe over 1300 personer med en utviklingshemming som har jobb i det ordinære arbeidslivet. Alle som har arbeid i VTA-verksemdene har full uførepensjon og ei beskjeden bonusløn ved sida av. Det same gjeld stort sett dei som er tilsett i det ordinære arbeidslivet. Yttarst få har ordinær løn. Nokre få har ein kombinasjon av redusert pensjon og løn. Helene Holand meiner VTA-ordninga i seg sjølv kan være i konflikt med målet om eit inkluderande arbeidsliv.

- **LØNNSTILSKOTT** er eit arbeidsmarkedstiltak som også kan gje menneske med utviklingshemming fast arbeid i det ordinære arbeidslivet. Frå 01.01.08 er det mogeleg for arbeidsgjevar å få eit tidsubestemt lønnstilskott på opp til 50 % av lønna. Mange arbeidstakarar med kognitive funksjonsnedsettingar tidlegare mistar jobben når tilskotet falt bort, seier Holand.

Dersom ein har som mål å inkludere, må me bruke dei varige tilskotsordningar i det ordinære arbeidslivet. I dag er det svært få bedrifter som har tatt målet om å få fleire funksjonshemma i arbeid på alvor.

- **MÅLET BØR** vera at det ikkje er høgare arbeidsløyse blant funksjonshemma enn blant resten av befolkninga. Mange utviklingshemma har dårlegare levekår enn snittet, og manglande arbeidsdeltaking er ein av forklaringane. NFU er opptekne av at alle skal få ei verdig løn for det arbeidet dei gjer. Eg trur mange fleire kunne hatt ein kombinasjon av løn og uførepensjon, seier Helene Holand.

På dagtid går Baraka på yrkesskole. Om kveldene lager han ofte feiekoster av tørkede kokospalmeblader som han selger.

Alle kjenner

Baraka!

Baraka Mwendwa (23) fra Tanzania er en ung mann med drømmer ikke ulikt andre på hans alder. En jobb og en kjæreste. Men for Baraka kan veien dit bli ekstra tøff.

TEKST OG FOTO: CAMILLA STABELL

Baraka (23) og søsteren Rhoda (19) er alene hjemme. Fra radioen strømmes klassisk musikk. Stua er dekorert med all verdens spennende bilder, figurer og stoffer. Moren er sykepleier og faren er forretningsmann. Skolegang til barna har vært viktig for foreldrene. Familiens fire barn har alle gått på skole, inkludert Baraka.

Vi skjønte allerede da han var liten at Baraka ikke var helt som andre, forteller lillesøster Rhoda. I første klasse på skolen kom de fram til at han hadde en utviklingshemning.

Det er et problem i Tanzania og andre fattige land at barn med utviklings-

hemning blir gjemt bort. Men Baraka er en av de heldige.

- Han er inkludert i alt familien vår gjør. Det har vært naturlig for oss, kanskje fordi mor er sykepleier og vet hva utviklingshemning er, sier søsteren.
- Baraka er mye mer kjent i landsbyen enn jeg er. Ingen kjenner navnet mitt. Jeg må alltid si at jeg er søsteren til Baraka. Det er fordi han er så snill og sjarmerende og går rundt til naboene og spør om han skal hjelpe dem.

Drømmer om jobb

Barakas største ønske er en jobb.
- Jeg har ingen fysiske problemer, men jeg har litt problemer med å uttrykke meg. Men jeg kan arbeide. Jeg vil gjerne bli murer eller snekker, forteller

Baraka og smiler sjenert mens han ser ned i gulvet.

Tidligere i år var han på et stort internasjonalt arrangement i Zimbabwe hvor afrikansk ungdom med utviklingshemning møttes. Foran en hel sal med mennesker introduserte Baraka seg selv for første gang og la fram sine ønsker for framtiden.

Lillian Mariga, NFUs erfarne prosjekt-kordinator fra Zimbabwe, var til stede på arrangementet. Hun forteller at det Baraka sa gjorde inntrykk.

- Han sa at han ønsket å bli tatt alvorlig. Det var en klar beskjed og egentlig et beskjedent ønske, men som barn og voksne med utviklingshemning dess-

Baraka fra Tanzania

I Tanzania blir barn med utviklingshemning gjemt bort. Baraka er heldig som bor sammen med familien sin. Han har tre søsken. Alle sammen har gått på skole, også Baraka.

I første klasse forsto familien for alvor at han var utviklingshemmet. Baraka er nå 23 år gammel.

Baraka har litt problemer med å uttrykke seg. Han vil gjerne bli murer eller snekker.

Baraka har de siste seks årene gått på en yrkesskole.

Der lærer han snekring, treskjæring og matte. Det er vanskelig å finne en jobb til han. Men Baraka lager feiekoster som han selger.

Han er aktiv i kirkekoret. To ganger i uka er han med på ungdomsaktiviteter i TAMH. Det er en organisasjon for mennesker med utviklingshemning i Tanzania.

Der lærer han hvordan man stiller seg selv og reiser med buss.

verre ofte opplever ikke skjer, forteller Mariga.

Baraka har de siste seks årene gått på en yrkesskole. Der lærer han snekring og treskjæring, men også matte, som for øvrig er favorittfaget. Normalt tar en slik yrkesutdanning to år i Tanzania. Hvorvidt Baraka går der så lenge fordi han trenger det eller fordi det er vanskelig å finne en jobb til han, fikk vi ikke vite. Lillian Mariga sier at rekruttering til arbeidslivet ofte er utfordringen for de skolene som har startet med inkluderende utdanning. - Det lages ingen plan for hva som skjer etter utdanningen. Folk ute i landsbygda kjenner ikke til at ungdom med funksjonshemninger har fått opplæring og kompetanse. Det er mange fordommer og mye stigma mot ungdommene. Skolene er selv nødt til å gjøre en jobb for å selge inn studentene sine til bedrifter. Det ganske deprimerende for studentene som har lært noe at det ikke er noen som vil bruke dem etterpå. Da er man like langt, sier Mariga.

Aktiv samfunnsdeltaker

Baraka har allerede en liten inntektsbringende aktivitet på si'. Han lager feiekoster av tørkede kokospalmeblader som han selger. - Jeg bruker pengene jeg tjener på bussen til skolen. Og så legger jeg av penger til fremtiden, for-

teller Baraka.

Han nøyer seg likevel ikke med det. Den unge gutten er også aktiv i kirkekoret. To ganger i uka er han med på ungdomsaktiviteter i TAMH, en organisasjon for mennesker med utviklingshemning i Tanzania. Her lærer medlemmene alt fra sang og dans, til hvordan man stiller seg selv,

reiser med buss og andre nødvendig aktiviteter for et mer selvstendig liv.

Baraka forteller at han har en god venninne i ungdomsgruppa, men ingen kjæreste. - Jeg ønsker meg en kjæreste også, men mor mener jeg bør vente, avslutter Baraka.

Baraka har alltid vært inkludert i sin familie på lik linje med søsknene. Her sammen med lillesøster Rhoda.

FERIE!?

De fleste regner en ferietur i løpet av sommeren som en selvfølge. Målet til NFU er at alle skal kunne reise på ferie uten ekstra kostnader som følger av nedsatt funksjonsevne.

Noen trenger hjelp og støtte også når de er på ferie. Ansvaret for å yte nødvendige tjenester ligger hos den kommunen der du bor eller midlertidig oppholder deg. Prinsippet er tilsynelatende rettferdig, enkelt og greit. Vi vet at praksis er mye mer nyansert.

- Lov om sosiale tjenester § 10-1 Oppholdskommunens ansvar.
- Sosialtjenesten skal yte tjenester etter denne loven til alle som oppholder seg i kommunen.
- Foreldre med barn med nedsatt funksjonsevne har altså rett til å få nødvendig hjelp når de er på besøk hos besteforeldre og venner, er på hytta eller i campingvogn og når de bor på hotell.

Det samme gjelder mennesker med utviklingshemning. Her møter vi fort den utfordringen at de som har en utviklingshemning er avhengig av hjelp fra tjenesteytere de kjenner. De kan derfor sjelden benytte seg av retten til tjenester der de oppholder seg. Har du hytte i hjemkommunen eller velger å legge hotellferien til hjemkommunen, bør det være enkelt å få tjenestene til å følge med. Kommunen har i slike tilfeller ikke anledning til å kreve at du dekker noe av kostnaden selv. Her gjelder forskrift om egenbetaling.

Legger man ferieturen utenom hjemkommunen oppstår det problemer for de fleste. Bare dersom de tjenestene du får etter sosialtjenesteloven § 4-2 a er organisert som brukerstyrt personlig assistanse (BPA) vil tjenesteyter (assistent) etter avtale følge deg.

Når det gjelder reise- og oppholdskostnader, finnes det ulike rabattordninger. Noen buss- og fergeselskaper gir ledsager fri reise når den som betaler billett har ledsagerbevis. NSB gir ledsager og den reisende ½ pris. Noen hotell gir ledsager gratis overnatting når den som reiser og ledsager bor på dobbeltrom. Det kan være nyttig å undersøke mulighetene der du reiser.

NFU arbeider for at ekstra kostnader til reise og opphold for ledsager/ tjenesteyter som er med på ferietur skal dekkes av folketrygden, for eksempel som en type grunnstønad. Vi arbeider også for at retten til hjelp på feriereiser skal sidestilles med retten til hjelp i hjemmet på en slik måte at det blir en reel rett for alle.

Flere leseombud

Antall leseombud steg fra ca. 450 ved utgangen av 2006 til om lag 700 ved årsskiftet. Ordningen har fått solid fotfeste over store deler av landet. Fortsatt er det helse- og

pleiepersonell, pensjonister, Røde Kors besøkvenner og aktivtører som dominerer blant leseombudene, men nå har enkelte bibliotek engasjert en helt ny gruppe til le-

sestundene. I Kvam, Fitjar og Klepp kommune har skoleelever og ungdom startet som leseombud, og samarbeidet har vært en stor suksess både for de unge og for brukerne. Klepp folkebibliotek har dessuten et av landets eldste lese-

Sommerleire som NFU arrangerer:

NFUs organisasjonsleir på Tromøya fra lørdag 19. juli til lørdag 26. juli 2008.

Du må være medlem av NFU for å delta på leiren. Du får være med på leir hvis du melder deg inn i NFU samtidig med påmelding. Husene på Tromøya har tre eller fire senger, og bad som er tilrettelagt for rullestol. Det blir mulig å delta på ulike aktiviteter om dagen, som fotball, boccia, foto, dans, friluftsliv, båttur, bading og mye mer.

Mer informasjon finner du på www.nfunorge.org

NFU Nordland skal for tredje år arrangere sommerleir på Skogsøy utenfor Myre i Vesterålen 21. til 25. juli.

Her blir det også mulig å delta på ulike aktiviteter, som fotball, boccia og andre ballaktiviteter, natursti, klatring, båttur og mye mer.

Mer informasjon får du ved å henvende deg til NFU Nordland, eller lese på http://www.nfunorge.org/view.cgi?&link_id=1015

NFU Akershus fylkeslag arrangerer også i år kulturleir i Trysil. Tidspunktet er 13. til 20. juli.

På programmet står aktiviteter både ute og inne, diskotek om kveldene og ulike utflukter.

Mer informasjon finner du på hjemmesida til Akershus fylkeslag http://www.nfunorge.org/view.cgi?&link_id=1030

Du kan også henvende deg til fylkesleder Tove Britt Henriksen, e-post adresse tbh@bluezone.no

Det finnes også andre tilbud, de kan du finne mer informasjon om på nettstedet www.familienettet.no Der har også noen skrevet inn sine erfaringer med ulike feriemål.

NFU Stord og Fitjar lokallag har de siste årene, i samarbeid med Norsk Folkehjelp og Frivillighetsentralen på Stord, arrangert sommerleir for voksne mennesker med utviklingshemning.

I år går leiren av stabelen fra 7. til 13. juli, stedet er Halsenøy. Leiren samler deltakere fra hele Sunnhordland. Målet for leiren er aktiv fritid og nettverksbygging.

Bilder fra tidligere leire finner du på hjemmesida til lokallaget: http://www.nfunorge.org/view.cgi?&link_id=0.2600.2752&session_id=0

Du kan også kontakte Frivillighetsentralen på Stord, tlf.95 75 19 84.

ombud der en 86-åring sprer leseglede for beboere på et sykehjem.

Mer om dette kan du lese fra nyhets-brevet Bok til alle, som utgis av Leser søker bok. Nettadressen er www.lesersoekerbok.no

Bl.a. står det litt om hva leseombudet gjør:

"Leseombud. Det finnes mange som ikke greier eller orker å lese selv tilrettelagte tekster. Det kan skyldes at synet eller konsentrasjonen svikter eller at man har kognitive vansker, for eksempel demens eller utviklingshemning. For at disse menneskene også skal få et litteraturtilbud, kan bibliotek med bok til alle tilby leseombud som kan lese høyt for dem."

NNDS konferansen

– tale under festmiddagen 29.02.2008

Kjære alle sammen!

Mitt navn er Alf Anvedsen, og jeg er nestleder i NFU. På denne Down konferansen representerer jeg NFU sentralt sammen med Trine Lise Systad som er landsstyremedlem. Vi er begge foreldre til barn med DS.

NFUs landsmøte i 2006 åpnet mulighet for tett samarbeid med Down-miljøet gjennom endringer i vedtektene. NFUs landsstyre er gitt et mandat for samarbeid. Innledende møter er avholdt. Utviklingen har stoppet litt opp i påvente av at generalforsamlingen i NNDS skulle bli avholdt i tilknytning til Down konferansen. Med de vedtak som er fattet her i Stavanger kan vi starte forhandlinger.

GRATULERER MED NY LANDSFORENING!

Jeg er optimist. Vi er i en vinn-vinn situasjon. Forhåpentlig vil den nye landsforeningen bli representert på NFUs neste landsmøte med egne delegater. Det blir høsten 2009 i Tønsberg. Samarbeidet bør skje på alle nivåer i organisasjonene. Down-miljøet har sin styrke på aktiviteter, å drive likemannsarbeid og å samle og spre kunnskap om

Alf Anvedsen

DS. Her trenger NFU dere og spesielt på dette med å spre kunnskap om DS. NFU har sin styrke på det interessepolitiske området, og ganske spesielt på kunnskap om rettigheter. De fleste her i salen vet at det er stor forskjell på å ha rett og å få rett. Det er ennå lang vei til vår visjon om et inkluderende samfunn – ”Samfunn for alle”. Skal vi nå denne visjonen må alle gode krefter samles, ellers stopper utviklingen opp. Det har gått trådt de siste årene. Det er vanskelig å bli hørt. Mennesker

med utviklingshemning er skjøvet ned på dagsorden.

Nå dukker det opp flere instrumenter som kan løfte vår gruppe frem:

- FN-konvensjonen
- Lov om antidiskriminering
- Samordnet lov om sosialtjeneste og kommunehelsetjeneste
- Vergemålslov
- Rapporten fra Sosial- og helsedirektoratet: ”Vi vil, vi vil, men får vi det til?”
- Rapporten fra etterfølgende høringskonferanse: ”Deltakelse og aktivt liv. Idealer for fall?”
- Rapportens anbefalinger, og især den primære anbefaling at det settes ned et utvalg som skal gjennomgå livssituasjonen, levekårene og tjenestene for utviklingshemmede

Fokus vil komme tilbake på utviklingshemmede som marginalisert gruppe. Dette gir grunnlag for optimisme. Vi må jobbe hardt og sammen.

GRATULERER MED EN FLOTT KONFERANSE!

Det er gjort et strålende arbeid.

Takk for meg!

Mangfoldig konferanse

AV TRINE-LISE SYSTAD

NNDS (Norsk Nettverk for Down Syndrom) arrangerte 28. februar til 1. mars for femte gang landskonferanse, denne gang i den europeiske kulturhovedstaden Stavanger. NNDS, i

samarbeid med Ups&Downs og Helse Stavanger HF-Stavanger universitetssykehus, skuffet ikke, ca. 450 mennesker fra hele landet opplevde flotte og inspirerende dager i Stavanger. Konferansen henvender seg til foreldre/pårørende og fagfolk, i tillegg har den

program for unge voksne med Down.

Programmet var en god blanding av sosialt samvær, plenumsforedrag og parallellseminarer, sistnevnte med så mange interessante og spennende temaer at det var vanskelig å velge. Spennet i

Trine Lise Systad

innholdet strakk seg fra det ufødte barn til aldri hos mennesker med Down, workshops, konkret kunnskap fra baby til voksen, rettigheter, tanker omkring det å være søsken eller foreldre til mennesker med Down – og mye, mye mer.....

Det å være sammen som foreldre/ pårørende og fagfolk på en møteplass som NNDS har skapt gjennom disse konferansene, gjenspeiles gjennom den gode stemningen og fellesskapet under hele konferansen. Siste kvelden var det duket for festmiddag og underholdning, også her innfridde arrangørene med deilig mat og drikke. Utover kvelden opplevde vi stand up-komedi, formelt program og dans til musikk fra band. Konferansen ble avsluttet med foredrag av blant annet Cecilie Willoch, som hadde menneskeverd som tema; selv om vi mennesker kommer som biler i alle farger og varianter er vi alle like mye verdt. Tilslutt presenterte de unge voksne med Down seg og underholdt oss med en rørende og flott musikkfremførelse, ispedd deres opplevelser gjennom konferansen.

I tillegg til konferansen var det knyttet spenning til generalforsamlingen til NNDS første kvelden. Nytt styre og struktur var på agendaen. Man har kunnet følge og delta i diskusjoner på diskusjonsforumet til NNDS forut for generalforsamlingen.

Hans Blundell var innstilt som leder – og slik ble det også, i tillegg til at flere fra det gamle styret valgte å gå ut og ble erstattet med nye. Etter generalforsamlingen er NNDS og Ups&Downs slått sammen. De er nå en forening.

Blomsterlotteri

Dette skriver Stryn lokallag:

“NFU Stryn lokallag fra Sogn og Fjordane er et lag på 53 medlemmer. Vi har faste aktiviteter og arrangement som boccia, søndagskafé, høsttur og førjulsfest. Som kanskje også de fleste lokallag, sliter vi og med å ha økonomi til å opprettholde disse aktivitetene.

Som en idé arrangerte vi blomsterlotteri like før 17. mai. En perfekt tid, da mange ønsker å pynte opp med blomster. Det ble kjøpt inn potteplanter til både inne- og utebruk.

12. mai kl. 11.00–13.00 lørdag morgen sto vi klar med NFU-brosjyrer, lodd, blomster og plakat med vinnertall og NFU-logo. I alt var vi 6 personer, utviklingshemmede og pårørende, som organiserte og sto på stand.

Mange kom og kjøpte lodd, og mange blide fjes og mye latter var det rundt loddbordet. På denne måten fikk vi inn kr 1625,- og markerte oss mht. hva NFU står for. Dette prosjektet var så vellykket, så vi vil gjenta det i mai i år også.”

Pengene mine

Ny utgave av “Pengene mine” er på trappene. Heftet inneholder undervisningsmaterieill i privatøkonomi i lettest form.

“Pengene mine” er et viktig supplement for å fremme ny kunnskap og nye holdninger på det spesialpedagogiske området økonomi i grunnskoleopplæringen tilpasset barn, unge og voksne med særskilte behov.

Den første utgaven ble produsert i 1994, og bestod av hefte og arbeidsperm. Materiellet ble mye brukt av våre fylkes- og lokallag, blant fremmedspråklige, innvandrere og flyktninger i undervisningsøyemed.

Nå er en ny utgave under bearbeiding, med enda mer vekt på tilgjengelighet gjennom layout og lettest språk. Innholdsmessig er heftet oppdatert i henhold til nye betalingsmåter, og arbeidspermen er erstattet med regnskaps- og budsjettark i Excel på CD.

Vårt ønske er at kursmateriellet kan bli til inspirasjon og motivasjon på dette feltet, slik at alle i størst mulig grad kan mestre sin egen økonomi.

Råd for funksjonshemmede – BRUK DEM!

Det skal nå være Råd for funksjonshemmede i alle norske kommuner. Men det er opp til oss å ta dem i bruk, og gjøre dem virkningsfulle!

Det er nå lovpålagt å ha Råd for funksjonshemmede i alle landets kommuner. Politiske saker som er relatert til oss som er brukergruppe av kommunenes tjenester, skal behandles i Råd for funksjonshemmede. Vi har en mulighet til å gi politikere råd via deres egne kanaler. Det betyr også at vi har en arena inn i det politiske systemet til å fremme saker som vi mener er viktige. Av erfaring vet vi dessverre at påvirkningskraften og politikernes evne til å lytte til rådene er forskjellige fra kommune til kommune.

SAFO har imidlertid mulighet til å være med å påvirke hvilken rolle Råd for funksjonshemmede skal få. I stort sett alle kommunale råd vil det være en eller flere representanter fra SAFO.

Her er noen start-tips til NFUs fylkes- og lokallag:

- Finn ut om representantene i rådene er oppnevnt etter forslag fra organisasjonene i kommunen, slik det står i regjeringens rundskriv A-28 (se link nedenfor).
- Har dere ikke egne representanter fra NFU i det kommunale rådet, sørg for å komme i kontakt med dem som sitter i rådet, spesielt fra SAFO. Be om jevnlig møter med dem som representerer SAFO, gjerne i fellesskap med andre organisasjoner fra SAFO.
- Kjenner dere til politikere som har ekstra interesse for våre saker, kan det være lurt å arbeide for at de skal sitte i rådet eller følge opp våre saker spesielt. Det er de som vil måtte fremme og/eller argumentere i kommunestyret eller bydelsutvalget for rådets standpunkt.
- Rådet kan selv fremme saker for kommunestyret. Har dere i lokallaget saker dere mener bør behandles politisk, kan dere få representantene i rådet til å fremme det der.
- Mange råd fokuserer mye på byggesaker, men vi må ha med oss alle samfunnsområder. Vi må sikre tilrettelegging og universell utforming i alt fra samferdsel, skole og utdanning, til helse- og sosialtjenester, arbeid, informasjon og kommunikasjon. Svikter det på ett område, kan det hindre oss i å delta og inkluderes på andre områder. Tenk derfor bredt!
- Hvis dere ikke når fram gjennom Råd for funksjonshemmede, kan dere ta det videre til lokalmedia. Mange av NFUs lokal- og fylkeslag er gode til dette! Da lærer kanskje politikerne at det er best å lytte til rådene med en gang?

SAFOs hjemmesider www.safo.no oppdateres om kort tid. Der vil dere finne flere tips som er relatert til SAFOs representasjon i Råd for funksjonshemmede, i NAV og helseforetakene.

Her finner du regjeringens Rundskriv A-28-2007: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/aid/dok/rundskriv/2007/A282007-Om-lov-om-rad-eller-anna-represe.html?id=475932>

Forelskelse, sinne og sjenanse

Tre fine bøker om å være forelsket, om å være sjenert eller å være sint er skrevet av Anna Fiske. Følelsesbiblioteket er kommet for å bli.

ANMELDT AV RAGNA LANGLO

Alle bøkene er rikt illustrert med bilder som er lette å tolke. Teksten er enkel og lett å forstå. Både bilder og tekst viser humor og dybde. Bøkene egner seg meget godt til samtale eller til å lese alene. Bøkene passer for barn og ungdom, samt for voksne som trenger enkel tekst. De ulike temaene er også aktuell som innhold i gruppesamtaler eller på kurs for personer med utviklingshemning.

Boken om **Forelskelse** beskriver både det å være forelsket på avstand og det å være lykkelig forelsket. Forelskelse får kroppen til å dirre. Hva gjør du når du lurer på om noen er forelsket i deg? Dette er en bok som forelskelse på godt og vondt.

Boken om **Sjenanse** forteller at dersom du er sjenert så er du ikke alene. På noen ser man det bare bedre enn på andre. Denne boken handler også om hva du kan gjøre dersom du er sjenert og ikke tør snakke når det er mange i rommet.

Boken om **Sinne** handler om hvordan det er plutselig å bli sint. Hva kan du gjøre da? Det er lurt å la sinne komme ut i passe store doser, står det i boken.

Alle disse tre bøkene er deler av Følelsesbiblioteket og utgitt av Solum Forlag.

Les mer om bøkene på www.solumforlag.no og lesersokerbok.no

Dokumentasjons- senterets statusrapport 2008

Tema for årets statusrapport vil være situasjonen for barn og unge med nedsatt funksjonsevne (og deres familier der det er relevant). I den forbindelse går nå Dokumentasjons-senteret bredt ut og ber om innspill.

Dokumentasjons-senteret har henvendt seg til organisasjonene for å få bruke (deler av) eventuell dokumentasjon av rapporterte problemstillinger som organisasjonene har registrert. I tillegg ønsker de innspill fra enkeltpersoner. Slike innspill kan dere gi direkte på dok.no

Se www.dok.no for mer informasjon

Nasjonalt fagnettverk om utviklingshemning og psykiatri

Sosial- og helsedirektoratet har bevilget 1500 000,- til opprettelse av et Nasjonalt fagnettverk om utviklingshemning og psykiatri. NAKU vil våren 2008 lage en rapport om tilbudet utviklingshemmede mottar og ikke mottar vedr. psykisk helse. Det vil i løpet av kort tid bli mulighet til å melde seg inn i nettverket som vil være åpent for kommuneansatte og ansatte i spesialisthelsetjenesten. Høsten 2008 vil det bli arrangert en konferanse under samme tema. Også et eget nettsted vil bli opprettet i forhold til dette emnet. Nærmere informasjon vil følge i de kommende uker.

Mer om dette kan du finne på <http://www.naku.no/content.ap?thisId=21441&language=0>

Guro Rønvik (1979 – 2007)

**Kjære Guro, vennen min; vink farvel til stolen din –
avsted, avsted i drømmeland går vi hand i hand.
Du smiler mot meg og du ler selv om du meg ikke ser;
når du på puten legges ned – hvil nu, hvil i fred.**

Guro døde 12. desember 2007 i Bodø. Hun skulle ha fylt 29 år den 24. januar 2008. Det lille verset ovenfor stod i Guros dødsannonse, og var en siste hilsen fra hennes far, Aksel Rønvik. Han hadde også laget en fin melodi til. Verset ble fremført i begravelsen. Guro fikk også en fin hilsen fra NFU Nordland ved leder Johnny Andersen. Det er trist å tenke på at den tiden vi har hatt sammen med Guro, nå er over.

Det var et lykkelig øyeblikk da Guro ble født i Bodø 24. januar 1979. Vi hadde to gutter og ei jente og vi fikk jenta vi ønsket oss, men ganske umiddelbart skjønnte vi at noe var galt, og Guro ble lagt i kuvøse. Vår nyfødte baby hadde fått en hjerneskade ved fødselen. Vi var i sjokk, fortvilt, og verden falt i grus for oss. Det var ikke lett å forsone seg med at dette hadde skjedd oss, og vi strevde med å akseptere både henne og skjebnen vår. Etter hvert ble hun Guro for oss – det var slik hun var. Vi var like stolt av Guro, som av våre tre andre barn.

Guro ble multihandikappet. Hun kunne spise, men måtte mates. Hun kunne kjenne og hun kunne høre, men ikke se. Guro kjente hendene våre og hun kjente stemmene våre. Hun hadde liten egenbevegelse, kunne ikke snakke og hun var utviklingshemmet. På sykehuset sa de at vi ikke kunne regne med at hun ville leve lenger enn til 6 års alderen, fordi hjerneskaden var så stor. De visste nok ikke hvilken livsvilje Guro hadde. På tross av at hun kunne så lite, har hun med sin stille og beskjedne måte påvirket sine omgivelser og alle som har møtt henne. Hun etterlater seg et stort tomrom, ikke bare for oss i familien. Vi har heldigvis mange minner som vi kan glede oss over, nå når hun er borte.

Første gang Guro holdt på å dø fra oss, var hun bare et halvt år. Vi har ikke tall på hvor mange ganger det har vært kritisk for henne opp gjennom årene. Hver gang har hun klart seg, men ikke den 12. desember. Hun hadde ikke flere krefter, lungebetennelsen ble for sterk.

Mange har gjennom årene kommentert hvor sterk Guro har vært, for en fighter hun var, for en livsvilje, livsgnist, osv. Vi velger å tolke dette slik at på tross av alle epileptiske anfall, alle lungebetennelser og andre plager, så har Guro hatt det

bra sammen med oss. Hun ville leve! Hun ville være en del av vår familie.

Vi har som foreldre stilt krav på hennes vegne, for at tilbudet skulle bli best mulig. Vi har ganske sikkert såret både byråkrater og ansatte i systemene når vi har sagt ifra. Men det har vært i den gode hensikt. Vi har ment at vi visste best – hva som var til Guros beste.

Vi har hatt god støtte i organisasjonen NFU (Norsk Forbund for Utviklingshemmede). Gjennom NFU har vi fått mange gode vennskap og et godt fellesskap som har vært av uvurderlig betydning for oss alle disse årene. Livet til Guro har ikke bare vært plagsomt og smertefullt. Som barn og ungdom var hun lite syk og hun var med på det som resten av familien gjorde. Guro fikk med seg mange gode opplevelser sammen med oss, med avlasterfamilien og med Symra dagsenter.

Det er mange mennesker som har gjort en viktig innsats for at Guros liv har vært så bra som det har vært, og at hun har levd så mange år. Vi kan takke ambulansetjenesten, mange avdelinger på sykehuset og ulike avlastningstilbud. Symra dagsenter har vært Guros base fra hun var ett år og til uka før hun døde. Her har hun fått sitt barnehagetilbud, hele skoletilbudet og voksenopplæringen. Stor takk til alle på Symra som i alle år har gitt Guro et forutsigbart, opplevelsesrikt og meningsfylt dagtilbud. For fire år siden flytta Guro inn i egen leilighet i Kongensgate 14. Hjertelig takk til alle dere som arbeider der og har gjort så mye for Guro disse årene. Spesiell takk til Edel og Svein Melbøe. De var avlastere for oss i 17, 5 år. Ved dem, deres fire barn og mange barnebarn fikk Guro en ekstra familie og mange fine stunder.

Kjære Guro!
Vi er glad for at vi fikk følge deg hele det livet du levde.
Vi er glad for at vi kunne være hos deg da du døde.
Vi er takknemlige for det vi gjennom deg har lært om livet.

Fred med ditt minne!
Mamma, Grethe Rønvik

Aktiv i egen organisasjon

– Jeg mener at alle må få bestemme hvem de vil ha på besøk i sin egen bolig. Det er viktig å fortelle andre hvilke rettigheter personer med utviklingshemning har. Det handler om alle, ikke bare om meg.

AV RAGNA LANGLO

Ni aktive personer fra hele landet har vært samlet til seminar 3 ganger. Personene kommer fra ulike fylkeslag: Gunnar Iversen fra Troms, Tom Roger Ramsøskar fra Sør Trøndelag, Tom Høisveen fra Hedemark, Rune Kråkeland fra Vest Agder, Nelli Jeanetta Hansen fra Aust Agder, Eirik Nygård fra Rogaland, Svein Selland fra Sogn og Fjordane, Anne Jorunn Økland fra Hordaland og Rita Endresen fra landsstyret og Sør-Trøndelag.

Alle i gruppen har fortalt om seg selv og det de er opptatt av.

Det har vært gode diskusjoner om ulike emner og mange meninger er kommet fram.

De arbeider med temaer som skole, arbeid og herre i eget hus.

Det er viktig å vite om sine rettigheter, hva som står i loven når en skal fortelle andre hva personer med ulike vansker

har rett til.

På siste samling ble alle intervjuet av en journalist. De måtte fortelle om og argumentere for sine meninger og rettigheter innen utdanning, bolig og arbeid. Dette mestret deltakerne svært godt.

I september i fjor arrangerte regjeringen en høringskonferanse om levekårene til mennesker med utviklingshemning i Norge. Anne Jorunn snakket om ferie og fritid på denne konferansen. Alle som har behov for det, må få hjelp og støtte slik at de kan reise på ferie. Dette betyr både praktisk og økonomisk støtte.

Det er viktig å kunne fortelle om ønskene og behovene til alle – og ikke bare sine egne.

Dette er noe deltakerne i Aktiv i egen organisasjon blir flinke til.

NFU er medlem i NSR Nordisk samarbeidsråd og Inclusion Europe. NSR – der organisasjonene som

arbeider for rettighetene til mennesker med utviklingshemning i Norden er medlemmer – møtes to ganger i året. Fra NFU møter Rita, forbundsleder og generalsekretær.

Aktiv i egen organisasjon NFU er medlem av EPSA.

EPSA er the European Platform of Self-Advocates. Det er gruppen for aktive medlemmer med utviklingshemning i Inclusion Europe. Medlemmer i EPSA møtes en gang i året. Anne Jorunn Økland var på en studietur til Edinburgh i Skottland i november i fjor. Der traff hun andre med utviklingshemning som var aktive tillitsvalgte i sine organisasjoner. Hun fortalte om seg selv og om arbeidet i NFU.

Neste samling for medlemmene i Aktiv i egen organisasjon er i september. Da skal vi lære mer om rettighetene våre og diskutere videre.

Anne Jorunn Økland (nr. 3 fra høyre) på studietur i Skottland. Her i "Stortingssalen" i det skotske parlamentet. Deltakerne ellers er fra Skottland, Irland, Østerrike, Ungarn og Finland.

Ny diskriminerings- og tilgjengelighetslov

I statsråd 4. april la regjeringen fram forslag til ny lov som forbyr diskriminering på bakgrunn av funksjonsnedsettelse. Barne- og likestillingsminister Anniken Huitfeldt inviterte brukerorganisasjonene til et informasjonsmøte 7. april.

Regjeringen la også fram forslag til ny plan- og bygningslov. Uavhengig kontroll i byggesaker, mer kommunalt tilsyn, krav til at nybygg skal tilpasses alle, og strengere krav til energibruk er blant de viktigste tiltakene i loven.

Et forslag til endringer i opplæringsloven har vært ute på høring. I høringsutkastet foreslo en blant annet å svekke retten til sakkyndig vurdering. Nå har regjeringen bearbeidet forslaget, og forslag til endringene i loven ble lagt fram i statsråd 4. april.

Blant de punktene i forslaget til endringer i opplæringsloven som er av størst interesse for medlemmene i NFU, kan nevnes:

Retten til videregående opplæring for voksne utvides. Retten til tilpasset opplæring presiseres i en egen § 1-3. Forslaget om å endre kravene til sakkyndig vurdering før vedtak om spesialundervisning trekkes. Regjeringen foreslår ingen endringer i kapittel 5 om spesialundervisning. Retten til tegnspråklig opplæring i grunnskolen utvides. Elever i grunnskolen skal få gratis frukt og grønnsaker. FUG, foreldreutvalget for grunnskolen, får utvidet sitt mandat til også å omfatte første år i den videregående skolen.

www.regjeringen.no

MVA-kompensasjon – et minefelt

I et intervju i SFA nr. 1-08 orienterte nestleder Alf Anvedsen om mulighetene til å få kompensert merverdiavgift (MVA) for bygging av boligprosjekter for mennesker med utviklingshemning. Dette etter en uttalelse fra Rogaland fylkesskattekontor vedrørende et boligprosjekt i Haugesund som Anvedsen har gått i bresjen for. Nå foreligger en ny uttalelse som slår bena under den første.

Likevel ikke MVA-kompensasjon

Mens forrige nummer av SFA var i trykken mottok Anvedsen en ny uttalelse fra Skatteetaten. Prosjektet i Haugesund har fått brev fra Skatteetaten, hvor den skriver at forrige uttalelse er feil. Skatteetaten beklager feilen.

”Det avgjørende i forhold til kompensasjonsloven § 2 første ledd bokstav c er hvem som forestår driften av boligene med heldøgns omsorgstjenester. Ren eiendomsforvaltning er ikke i seg selv en lovpålagt sosialtjeneste etter kompensasjonslovens § 2 første ledd bokstav c og faller derfor utenfor kompensasjonslovens område.”

Prosjektet i Haugesund er planlagt organisert som borettslag. Borettslaget utfører ingen lovpålagt sosial tjeneste etter sosialtjenesteloven §§4-3 og 4-2, men skaffer vanskeligstilte boligsøkere et hjem.

Tankekors

Det er jo et tankekors at et prosjekt tilsynelatende kan oppnå MVA-kompensasjon dersom det er tale om en institusjon som utfører lovpålagte oppgaver etter sosialtjenesteloven, sier Anvedsen. Jeg trodde institusjonstida var noe som vi ville legge bak oss, legger han til. Er det privatisering

man vil oppnå? Man stimulerer gjennom kompensasjonsloven ikke til å eie, men til å leie. Dette er også i strid med sentrale føringer. Vet den ene hånda ikke hva den andre gjør? Det er Anvedsen som stiller dette retoriske spørsmålet.

Vi gir ikke opp

Heldigvis har vi ikke satt spaden i jorda eller skrevet noen kontrakt her i Haugesund, sier han. Vi gir ikke opp. På den positive siden ser det ut til at kostnadene ved bygging vil bli noe lavere enn tidligere budsjettet.

Vi vil søke om tilskudd på inntil kr 1 000 000 per leilighet av total byggekostnad på kr 2 000 000 inkl. MVA og kr 1 000 000 i lån i Husbanken. Dette kan bli en utfordring. Lånet som skal betjenes må ned i kr 1 000 000. Kanskje må kommunen være med å delta. Uansett vil de åtte ungdommene det her er snakk om ha behov for bolig. Dersom prosjektet må skrinlegges på grunn av manglende finansiering ser jeg for meg at noen vil kjøpe seg en egen leilighet eller leie i privatmarkedet, mens andre vil stille seg i køen av boligsøkere for leie av kommunal bolig, avslutter Anvedsen.

www.nfunorge.org

Drammen
Ortopediske
Institutt a/s

Kontoradresse: Rosenkrantzgt. 17, 3018 Drammen
Postadresse Postboks 1034, 3001 Drammen
Tlf. 32 83 04 15 Fax. 32 83 16 84 www.doi.no

Toyota Hadeland

Roa, tlf. 61 32 47 70 www.toyotabil.no

Et år i Bergen med glede, sosialt samvær, ny kunnskap og nye vennskap, som garantert vil gi deg minner for livet.

Bo- og Fritidslinjen vår er et tilbud til deg som er lettere psykisk utviklingshemmet. Som elev hos oss får du inspirerende og praktisk trening i å bli selvhjulpne i hverdagen, samtidig med at du får dyrke dine interesser og talenter.

Mer info på www.aasane.fhs.no
Kontakt oss på post@aaasane.fhs.no

det du kan & vil

åsa
FOLKEHØRSKOLE

FALCK IGEL

Kommunikasjon
Kognisjon
Varsling

Memo, en verdens nyhet!

Falck Igel har lang erfaring i å utvikle produkter som er enkle å bruke. Memo er vår store nyhet utviklet i samarbeid med kompetente personer innen fagområdet kognisjon.

Memo er en fleksibel, talende klokke som hjelper deg å huske. Den består av MemoBase og en bærbar enhet, MemoGo. MemoGo kan stå i basen eller tas med.

Se vår nye hjemmeside:

Med Falck Epilepsialarm er du trygg på å få hjelp når det er nødvendig.

Programsnekker 6.3 er lansert med flere oppgraderinger. Vi har nyheter på kommunikasjon og mange gode kurstilbud. Vil du vite mer? Ta gjerne kontakt. Velkommen til en prat!

Vi jobber med hjelpemidler – det handler om mennesker

 <i>Akershus</i>	 <i>Buskerud</i>	 <i>Hedmark</i>	 <i>Møre og Romsdal</i>
 FAGFOLK VELGER WÜRTH Alt innen skruer, verktøy og kjemi Würth Norge AS Mortev. 12, 1481 Hagan Tlf. 67 06 25 00-Fax. 67 06 27 17	T Engene AS Ring når du har bruk for graving og anlegg. Gode Referanser www.engene.no Tlf: 900 21 214	STOVER AS Gammelbruv. 15, 2406 Elverum Tlf. 62 41 90 00 Fax 62 41 90 10	Økonsult AS Stranda www.okonsult.no
 Hagan Åpn. tider: 9-21 (9-18) 1481 Hagan • Tlf. 67 07 70 79	OK Elektriske AS 3055 Krokstadelva Tlf:32 87 96 00 Fax:32 87 96 01 www.okelektriske.no Norges bredeste web-shop	 RINGSAKER KOMMUNE P.b. 13, 2381 Brumunddal Tlf. 62 33 50 00 Fax. 62 33 50 31	Vikebladet Vestposten Tlf: 700 18 500 www.vikebladet.no *Støtter NFU*
<i>Hafslund Fjernvarme AS</i> 2060 Gardermoen Tlf: 63 97 84 44	Vekst Vinn Industri Drammen AS støtter NFU-lokalt www.vinn-drammen.no Tlf: 32 21 08 60	 KB elektro a.s. Sorbygdav. 30, 2335 Stange Tlf. 62 57 28 58 Fax. 62 57 30 32	Ekornes Møbler Bankv. 14, 6200 Stranda Tlf. 70 25 52 00
<i>Wøiens Regnskapskontor AS</i> P.b 47, 1371 Asker Tlf: 66 76 50 50	PEWI AS Ildsted og skorsteinsarbeider www.pewi.no • Kom i dag •	 YX Vallset Trafikksenter 2330 Vallset Tlf: 62 58 70 60	SMITH BYGGERN Tlf: 70 15 26 00
Ing. H. Asmyhr AS Hvamsvingen 10 2013 SKJETTEN Tlf. 64 83 45 50 Fax. 64 83 45 55	expert Kongsberg Vi støtter NFU lokalt Kom eller ring 32 73 20 90	 K.A.Rasmussen Norway Strandveien 165 2326 Hamar Tlf. 62 51 27 10	 Felleskjøpet Nordmøre og Romsdal Fannestrandv. 63, 6415 Molde Tlf 71 24 56 00 - Fax 71245601
T.R. ELEKTRO AS Innehavert. Torry Kingklien Autorisert el. installatør Tlf. 64 87 16 45 - Fax 64 87 16 47 Mob. 908 48 815 Adr.: Søndre Ski Gård, 1400 Ski	 GJENSIDIGE Modum, Sigdal og Krødsherad Brannkasse Tlf: 32 78 32 10	 STANGE ENERGI NERHET & OMTANKE Storgt. 43, 2335 Stange Tlf: 62 58 50 00 www.stangeenergialg.no	Wonderland AS Øran vest, 6300 Åndalsnes Tlf. 71 22 78 00 Fax. 71 22 78 01 Produksjon av senger/madrasser
 <i>Aust-Agder</i>	Tronrud Engineering Røyse, Hole kommune 32 16 18 20 * Støtter NFU lokalt *	 <i>Telemark</i>	 JETS www.jets.no Vakuumtoiletssystemer. Se vår Web side
ARENDAL OG OMENGS SPAREKASSE Torvet 8 4800Arendal Tlf. 37 00 49 00	 <i>Hordaland</i>	Magne Dale AS Fugleleiken 5A, 3742 Skien Tlf: 35 53 69 96 - Fax: 35 53 87 66 Mob: 928 57 646 E-post: madaleas@online.no	 <i>Sør-Trøndelag</i>
 GJENSIDIGE Tlf: 03100	Haugesund Sparebank Avd. Bømlo 5443 Bømlo Tlf. 53 42 60 70 - Fax. 53 42 60 71	NORCEM et selskap i Heidelberg Gruppen	 MELHUS KOMMUNE Rådhuset, 7224 Melhus Tlf. 72 85 80 00 Fax. 72 85 80 58
 <i>Finnmark</i>	 <i>Oslo</i>	 <i>Vestfold</i>	<i>Anonym Støtte</i>
 VARANGER KRAFT Kundeservice: 78 96 26 00 www.varanger-kraft.no	 Gilde	HAFA ELEKTRO AS 3256 LARVIK Tlf. 33 13 38 88	 City Syd

Gudbrandsdal Energi
 www.ge.no
 2640 Vinstra
 Tlf:61 29 46 00 Fax:61 29 46 01

Sonekontor:
 2636 Øyer
 Tlf:61 27 44 10 Fax:61 27 44 11

Nordbohus Gjøvik
 Marcus Thranesgt. 4C
 Pb. 376, 2803 Gjøvik
 Tlf. 61 13 92 50
 Fax. 61 13 92 60

Trehus eksperten AS

Tlf. -61232555 -97542010 -90870332
 Industriv. 4B , 2680 Vågå. Faksnummer 61232556
 www.trehuseksperten.com

Vi fører mange typer tekniske hjelpemidler

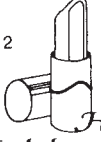
EuroContact Norge as
 Øvre Flatåsv 18,
 7079 Flatåsen
Tlf: 72 59 42 40
 Fax: 72 59 42 41

Ortopediteknikk A/S
Vi har alt innen ortopediske hjelpemidler

Ryensvingen 6
 0680 Oslo
 Tlf. 23 03 56 00
 www.ortopediteknikk.no

Sanden Hotell Mat & Vinhus
Stedet med fokus på god mat og god service
 * Ring oss for pizza aften, taco aften, overnatting og om underholdning med kjente artister
Tlf: 32 25 05 50 Hokksund

Hege M. Folkedal
 Hudterapeut

Vestre Brugate 12
 3300 Hokksund
 Tlf. 32 75 36 30

Hege's Hudpleiesalong

Gjøvik kommune

Tlf: 611 89 500

HUSEBYBADET
 Saupstadringen 13, 7078 Saupstad, Tlf. 72 54 80 75

	Bading	Morgen	Trim (kun voksne)	Eldretrim/vanngyml	Babysvøm
Mandag	15.00-20.00	06.30-08.30	14.00-15.00		14.00-15.00
Tirsdag	14.00-17.30 og 19.30-22.30	06.30-08.30	13.00-14.00	13.00-14.00	
Onsdag	15.00-20.00	06.30-08.30	14.00-15.00		14.00-15.00
Torsdag	14.00-20.00 og 19.30-22.30	06.30-08.30	13.00-14.00		
Fredag	15.00-20.00	06.30-08.30	13.00-15.00	13.00-14.00	14.00-15.00
Lørdag	10.00-16.00				
Søndag	10.00-16.00				

Handikapvennlig anlegg tilrettelagt for funksjons-hemmede med spesialgarderobe og rampe til basseng med 33°C.
Velkommen

FURENE
Furene, 6100 Volda
Tlf: 70 07 48 50
Fax: 70 07 48 51
 www.furene.no
 Støtter NFU arbeidet lokalt

Maskinentreprenør Trygve Knutslid

Liebakknv.11
 3825 Lunde
Tlf: 35 94 76 41
 Mob: 991 51 858
 Støtter NFU

Fred Olsen & CO
Støtter NFU

Nordisk Skibsrederforening
 Postboks 3033, Elisenberg
 Kristinelindv.22, 0207 Oslo
Tlf: 22 13 56 00
Fax: 22 43 00 35

REMA1000
 Tuven
 Semsvegen 40,3676 Notodden

www.rema.no
Støtter NFU lokalt

Tlf: 350 19 404
Fax: 350 19 405

TJENESTER FOR FUNKSJONSHEMMEDE

I forbindelse med ny administrativ organisering i Stange kommune f.o.m. 2003, ble virksomheten Tjenester for funksjonshemmede etablert. Virksomheten skal yte tjenester til utviklingshemmede som er leietaker i 52 omsorgsboliger samlokalisert i 12 bofelleskap. Videre gir virksomheten tjenester til utviklingshemmede i egen bolig eller som er leietagere i kommunens øvrige boligmasse.

Virksomheten skal i samarbeide med andre aktuelle virksomheter kartlegge behov, planlegge og gi nødvendig kommunalt tjenestetilbud til utviklingshemmede spesielt og funksjonshemmede generelt.

Vår kontoradresse er Vika, Åkershagan, 2312 Ottestad,
telefon 62 58 56 00.

RSM! Hasner

Statsautoriserte revisorer - Medlem av RSM International
 Vollsveien 13 C, 1366 Lysaker
 Telefon 67 52 88 00, Telefaks 67 59 04 30, www.hasner.no

FAGFORBUNDET

Porsgrunn

Fagforbundet Porsgrunn støtter NFU lokalt

Tlf. 35 54 72 68

NAV Arbeid

Pb. 2861, Kjorbekk 3702 Skien
Tlf: 35 57 33 00 Fax: 35 57 33 41

www.nav.no

Aust-Agder fylkeskommune
støtter arbeidet til Norsk Forbund for utviklingshemmede

Aust-Agder Fylkeskommune
Serviceboks 606, 4809 Arendal
Tlf: 37 01 73 00
postmottak@aa-f.kommune.no
www.aa-f.kommune.no

Gressklippere * Snøfresere
* Gi ditt bidrag til et bedre miljø ved bruk av:

Magnetizer miljømagneter

SPAR MILJØ, SPAR PENGER OG MOTOR

LIER TRAKTOR AS
EU-GODKJENT BILVERKSTED

Øvre Eikervei 75, 3048 Drammen
Tlf. 32 21 81 81 • Fax 32 21 81 80

BESTILL TIME NÅ - RASK MONTERING

Grenland Mekaniske AS

Tollbodgt. 27, 3923 Porsgrunn
Tlf. 35 93 36 00 Fax. 35 93 36 01

www.grenmek.no

eiendomsmepler1.no

EiendomsMegler 1

Ringerike

www.eiendomsmepler1.no
Kjøp og salg av bolig handler om tillit
Tlf. 32 10 98 00
Vi støtter lokalsamfunnet!

**Sør-Trøndelag
Fylkeskommune**

Tlf: 73 86 60 00

Active Media-systems Norge AS

Postboks 24, 3341 Åmot

Tlf. 32 78 17 50

Fax: 32 78 17 70

Leveringsadresse:
Katfos Næringspark
3360 Geithus

- MARKETING
- TRYKKSAKER
- LAYOUT
- GRAFISK DESIGN
- MARKEDSFØRING
- DISTRIBUSJON

Tlf. 57 74 01 91

www.amfi.no

Ditt bilskadesenter!

Enkelt å finne, lett tilgjengelig og stor kapasitet!

Bertel O. Steen Bilskade AS
Østre Aker vei, Oslo, Telefon 22 70 72 00

Velværeterapeuten

- helse og velvære for deg og dagen din.....

Naturterapeut Brit Eva Helgedal

*Naturmedisinsk aromaterapi*Ørelys*

**Healing*Indisk hodemassasje m.m.*

Gavekort!

Aroma- og Lysklinikken
Nedre Torggt.8, 3050 Mjøndalen
Tlf: 93 21 50 45

 Akershus	Helle Sjøvåg Sivilarkitekt mnl Møllev.4, 3440 Røyken Tlf: 31 28 24 77 Mob: 909 29 032	TROMSREGNSKAP AS Boks 3381, 9276 Tromsø Tlf. 77 67 61 00	 Oppland
Kompetanse og Arbeidssenter Nannestad Tlf: 63 93 08 95 Bahusvegen 2030 Nannestad	Svein Grøterud AS Maskinentreprenør Tlf: 909 29 798 bruk oss, støtt NFU	Hamco Bygg AS Rossfjordstraumen Tlf. 77 87 01 23 www.hamcobygg.no	Anonym Støtte
 Buskerud	 Nord-Trøndelag	 Sør-Trøndelag	Alsberg Elektriske AS Gausdalen 695, 2625 Fåberg Tlf: 61 26 48 98
Åssiden RØR AS Borre B. Johnsen Mob: 900 72 489	Engstad & Taraldsen Rør AS 7970 Kolvereid Tlf: 74 39 58 08	Sør-Trøndelag -følger alltid med Tlf: 72 48 75 00	Toten Bygg og Anlegg AS 2850 Lena Tlf: 61 16 86 00
Nils Gulsvik Transport Prestfoss Tlf. 901 86 537	Stjørdal Taxi AS Tlf: 74 83 75 00 www.stjordal-taxi.no	Orkdal Energi AS 7320 Fannrem Tlf: 72 46 63 60	Torgeir Grini Kranbil Øgardsbakka 17, 2750 Gran Tlf:905 28 604
Skiheis Service AS www.skiheis.as	Ytre Namdal Vekst AS Omkjøringsv.15, 7900 Røvik Tlf: 74 39 13 77	Gjensidige Forsikring Melhus www.gjensidige.no Tlf. 03100	Granhøi Pensjonat AS 2750 Gran Tlf. 975 79 691
Hokksund Båt og Camping Laksefiske, bespisning m.m Besøk oss, Velkommen	 Nordland	NOR MAS AS 7224 Melhus Tlf: 72 87 15 11	Gjøvik Auto AS Autov. 3, 2807 Hunndalen Tlf. 611 40 700
Øvre Eiker Kommune Støtter NFU arbeidet www.ovre-eiker.kommune.no	Nordlandsfly Mosjøen lufthavn 8658 Mosjøen Tlf: 75 18 95 00	Fosen Fjord Hotel 7170 Åfjord Tlf: 72 53 20 00	 Oppland
Vestfossen Blomsterhandleri Støtter NFU Tlf: 32 75 42 02	 Troms	 Hedmark	
VA-RA Regnskapsservice 3340 Åmot	Amor's Blomster Vestregt.3, 9008 Tromsø Tlf: 77 65 70 51	Utstillingsplassen Eiendom AS Vangsv. 121, Postboks 403 2303 Hamar - Tlf 62 54 00 50	
 PROSJEKTCOMPANIET AS OVE BYRMO Tollbugt. 69 • 3044 Drammen Telefon:32 23 44 20 • Fax:32 23 44 21 • E-post:firmapost@prosjektcompagniet.no		Pizza Driver Vangsv.132, 2318 Hamar Tlf: 62 53 26 66	 REVISORSENTERET AS Pb. 494, 2603 Lillehammer Tlf: 61 22 79 50 www.revisorsenteret.net
 MB MJØNDALEN BILGUMMISERVICE AS HAGATJERN SV. 31 - 3050 MJØNDALEN - TLF. 32 87 47 70 ALT I DEKK		 Løten kommune Barneverntjenesten Helse- og familietjenesten Vi ønsker kontakt med voksne mennesker som kan være støttekontakt/avlaster Stasjonsv. 12, 2340 Løten Tlf. 62 59 31 20	 Norlandia Otta Hotell 2670 Otta Tlf: 61 21 08 00
 NAV Vi gir mennesker muligheter Les mer om reformen og tjenestene på våre internettsider, www.nav.no/telemark Du kan også benytte NAV servicesenter på telefon 800 33 166 (hverdager 8-18)		PROSJEKT PARTNER - Byggteknikk - Prosjektadministrasjon - Byggeledelse Tlf: 75 55 13 00 Faks 75 55 13 10 firmapost@prosjektpartner-bodo.no Terminalveien 10, 8006 Bodø P.b. 1363 - 8001 Bodø	Helge Staum Tømmertransport 2760 Brandbu Tlf: 90 10 16 39
		Corinor AS 2846 Bøverbru Tlf: 61 19 70 70	 Sogn og Fjordane Energi www.sfe.no • Støtter NFU •

RADISSON SAS LILLEHAMMER HOTEL AND
LILLEHAMMER MUSIC&KULTURFORUM PROUDLY PRESENT

LILLEHAMMER
Rock
WEEKEND

9-10 MAI
2008

OVERNATTINGSPAKKER:
kr. 1.325,- pr. pers. pr. døgn i dobbeltrom inkl.
frokost, middag og alle konsertene på hotellet.

BILLETTER:
på Posten eller tlf 612 86 000.
Fredag kr. 495,- Lørdag kr. 545,- Pas kr. 850,-

www.rocklillehammer.com

HAFJELL, LILLEHAMMER
BY CHOICE HOTELS

*Gode priser
på innlandets beste
Ferie -og Konferansehotell*

420 senger, to restauranter -to barer

Eget opplegg for barnefamilier

Booking 612 77 777 eller hafjell@booking.no

Nexans Norway AS
- din varmekabel leverandør
www.nexans.no

Treforedling

Tlf. 35 98 64 00

Støtter
NFU's arbeide

Lett å legge - lett i vekt...

Et norsk kvalitetsprodukt fra
**NITTEDAL
TORVINDUSTRI A.S**

www.nittedal-torvindustri.no
Tlf.: 62 95 58 20 - Fax: 62 95 58 21

Cognita har de nyeste og mest oppdaterte hjelpemidlene innen tidsforståelse og struktur, hukommelse, kommunikasjon, orientering, varsling og IKT.

MobiTastatur 4 - enkel bruk av mobiltelefon

Timex Data Link USB - påminning om aktiviteter

Cognita AT Klokka - strukturert dagsplan med klokke og påminning

MANDAG

cognita Sjølyst Plass 4 0278 Oslo Telefon 2212 1450 Faks 2212 1459 www.cognita.no info@cognita.no

Regionalt Aktivitetssenter

Et mangfoldig tilbud for alle!
Husene er spesielt tilrettelagt
for funksjonshemmede

EMMA KAFÉ

Lys og vennlig nærmiljøkafé!

Vi serverer god hjemmelaget mat. Catering
Barnemeny og barnevennlig.
Utleie til diverse arrangementer.

EMMA GJESTEHUS

Vi kan tilby overnatting i rolige naturskjønne omgivelser.
Rimelige rom, dusj og toalett på gangen.
Svært hyggelige fellesrom med stue og kjøkken.

EMMA HJORTH MUSEUM

Utstillingen omfatter Emma Hjorths Hjems hundreårige historie.
En permanent utstilling hovedsakelig i tekst og bilde.

EMMA SANSEHUS

Et spennende fritidstilbud for alle!
Farger, lys, og lyd fører deg fra rom til rom.

EMMA FRISKHUS

Varmtvannsbasseng og gymsal.
Torsdag ettermiddag svømming for funksjonshemmede
Bursdagsselskaper.

1336 Sandvika Tlf: 67 15 31 30
www.emmagjestehus.no

REPARASJON AV FRONTRUTE

GRATIS!

Har du kasko/delkasko er reparasjonen kostnadsfri for deg.

STJØRDAL

LADE

TILLER

74822555

73849800

72895090

BILGLASSwww.bilglass.no

Stjørdal: Martin Moes gt. 10, 7500 Stjørdal
Lade: Lade Allé 71, 7041 Trondheim Tiller: Østre Rosten 4c, 7075 Tiller

MÅ stå alene på tekstsider 3 eller 5

Korte turer i nærmiljøet, eller lengre turer i
inn- og utland? Våre dyktige og erfarne
sjåførere bidrar til en vellykket tur.

Kontakt oss for pristilbud

Nettbuss Ringerike AS
Tlf. 32 13 44 05
www.nettbuss.no

dREVELIN AS
ORTOPEDITEKNISK INSTITUTT

Profilmateriell

Buttons i to varianter:

Liten 3,- kr

Stor 5,- kr

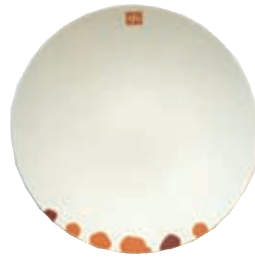
Pins 20,- kr

Krus 130,- kr

Gratis klistremerker

Tallerken 130,- kr

Skulderveske 150,- kr

Nakkeband 25,- kr

Penn 8,- kr

Bordvimpel
Uten fot 150,- kr

NFU formidler
salg av fot,
omkring 150 kr i tillegg

Klistremerker
6 merker per ark 6,- kr

Veilederhefte til studieheftet "Aktiv i egen organisasjon"

Kursmaterieill

Kursmappe 20,- kr

Kursbevis 10,- kr
Frakt kommer i tillegg

Alle kurshefter 35,- kr per hefte.

Fra foreldrehjem til eget hjem

Kommunevalg

Stortingsval

NFU
- en organisasjon

Aktiv i egen organisasjon

NFUs prinsipp-program

Vi og samfunnet

Tillitsvalgt i organisasjonen NFU

Ledsagerhefte

Veileder til kurslærer

Seksualitet og samliv

Kroppen min og følelsene mine

Bestill i dag

Bestilling _____

Navn _____

Adresse _____

Poststed _____

Eller bruk nettbutikken til NFU på www.nfunorge.org

**Norsk forbund
for utviklingshemmede**
Svarsending 1225
0090 Oslo

- en god støttespiller!

Tlf: 35 56 18 00
Pb. 82, 3901 Porsgrunn

Støtter NFU Porsgrunn lokalt

**INTEGRERT KULTURFESTIVAL
 FOR UNGDOM**
23. - 28. JUNI 2008 - HAARSTAD
WWW.NUK.NU En del av Festspillene i Nord-Norge
www.festspillinn.no

VERKSTEDER TILPASSET UTVIKLINGSHEMMEDE:
DRAGE, TEATER, ROCK OG BLUES

FRA 14 - 40 ÅR
 PROFESJONELLE INSTRUKTØRER
 STOR AVSLUTNINGSFORESTILLING

VERKSTEDER PÅ DAGTID
 TILRETTELAGTE SOSIALE AKTIVITETER PÅ KVELDSTID

PÅMELDINGSFRIST: 20.MAI 2008

WWW.NUK.NU
 EN DEL AV FESTSPILLENE I NORD-NORGE

AKER KVÆRNER™

Aker Kværner Subsea AS

Aftermarket Norway

Pb. 143, 5346 Ågotnes

Tlf: 56 31 50 00 - Fax: 56 31 50 01

www.akerkvaerner.com

e-mail: post.agotnes@akerkvaerner.com

Kontakt oss!

Forbundsleder

Helene Holand
22 39 60 50/91 12 24 59
helene@nfunorge.org

Nestleder

Alf Anvedsen
52 71 21 27
alf.anvedsen@bluezone.no

Steinar Sandnes

57 00 92 46
steinar.sandnes@eninvest.net

Rita Lucia Endresen

72 58 35 81/95 96 38 75

Gørild Skancke

72 87 26 89
gorskan@online.no

Lillian G. Rasmussen

77 68 23 59
lillian@hifm.no

Trine Lise Systad

38 03 00 14
trinelisesystad@yahoo.no

Nasjonalt

Norsk Forbund for Utviklingshemmede

Pb 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Besøksadresse:

Youngstorget 2a, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60

post@nfunorge.org

Bankgiro: 8200.01.93417

Fylkeslagene

NFU Oslo Fylkeslag

c/o NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 OSLO
22 39 60 51
Irichter@online.no
oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Akershus Fylkeslag

Postboks 33
1914 YTRE ENEBAKK
90 83 93 80/64 92 62 53
tbh@bluezone.no

NFU Østfold Fylkeslag

v/Anita Lyngmo
Skonnertvn. 3
1659 TORP
69 34 84 29/90 68 28 48
anita-lyn@online.no

NFU Hedmark Fylkeslag

v/Gerhard Rundberget
Halfdan Lundsv. 26
2409 ELVERUM
62 41 28 37/93 45 47 54
karirun@online.no

NFU Oppland Fylkeslag

v/Anne-Lise Arnkværn
Bankgt 19g
2609 LILLEHAMMER
61 25 28 10
post@nfu-oppland.org

NFU Buskerud Fylkeslag

v/Bente Elvehjem
Nordal Brunsgt. 12b
3018 DRAMMEN
32 82 10 97/99 03 58 65

NFU Vestfold Fylkeslag

Baglergt. 3
3111 TØNSBERG
33 04 05 95/92 02 89 38
nfu.vf@frisurf.no

NFU Telemark Fylkeslag

v/Arild Kvitsand
Ødegardsfeltet 37
3810 GVARV
35 95 62 37 / 99 63 60 40
arikvits@hotmail.com

NFU Aust-Agder Fylkeslag

Under endring

NFU Vest-Agder Fylkeslag

v/Jan Harald Lilledrange
Meiseveien 4
4400 FLEKKEFJORD
38 32 38 69/90 77 26 68
janharald@rt.no

NFU Rogaland Fylkeslag

Ryfylkegt. 22
4014 STAVANGER
51 89 15 50
post@nfu-rogaland.no

NFU Hordaland Fylkeslag

Postboks 26 Nygårdstangen
5838 BERGEN
56 14 31 58/99 23 00 78
post@nfuhordaland.no

NFU Sogn og Fjordane Fylkeslag

v/ Gunhild Skinlo
Boks 118
6821 SANDANE
57 86 54 66/47 60 59 84
gunhildterese@hotmail.com

NFU Møre og Romsdal Fylkeslag

Postboks 9140
6023 ÅLESUND
70 15 10 30 / 41 04 43 59
nfumr@adsl.no

NFU Sør-Trøndelag Fylkeslag

v/Marit Mathisen
Sverdveien 21
7130 BREKSTAD
97 95 57 66 / 95 85 77 99
maritm2@broadpark.no

NFU Nord-Trøndelag Fylkeslag

v/Snorre Ness
Postboks 183
7801 NAMSOS
74 21 23 08 / 90 51 69 66
snorre.ness@hint.no

NFU Nordland Fylkeslag

Postboks 843
8001 BODØ
75 52 40 48 / 91 72 47 08
nfu-nord@online.no

NFU Troms Fylkeslag

v/Rigmor Hamnvik
Bregneveien 2
9050 STORSTEINNES
77 72 05 24 / 97 16 73 24

NFU Finnmark Fylkeslag

v/Aud-Inger Onshuus
Myrseth 27
9518 ALTA
78 44 03 66 / 41 20 67 65
inge-ons@online.no

Dikt om meg sjølv

Av Anne Jorunn Økland

*Å være utviklingshemma det er greitt.
Eg ville ikkje vore nokon andre.
Eg er glad for at eg er den eg er.
Eg liker og trene
eg liker å strikke
eg liker å passe barn
eg liker å reise,
lage mat,
være med venner
besøke
være aktiv
være med.
Eg er glad
i mennesker,
og meg sjølv.*

